

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

sindiso@ptt.yu
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 2 • SEPTEMBAR 2008 • BROJ 16

ЈЕГЕШ: ИНТЕРНЕТ И ЕЛЕКТРОНСКЕ ТАБЛЕ У СВАКОЈ ШКОЛИ

„Трудићу се да у току овог мандата што више осавременим војвођанске школе, тако да кроз четири године свака има бар једну учионицу с електронском таблом и директним приступом интернету. Тиме ће се створити услови и за даљинско учење, које је данас императив, с обзиром да ће се тако свима, без обзира да ли се школују у градским или сеоским срединама, омогућити исти квалитет образовања” обећава, на почетку другог мандата, покрајински секретар за образовање проф. др Золтан Јегеш и додаје да ће “међу приоритетима ће бити и повећање безбедности ученика у школама, посебно у већим градовима”.

(Насћавак на сџр. 5)

ОБРАДОВИЋ: ШТРАЈКА НЕЋЕ БИТИ

“На састанку са синдикатима (СОС, ГСПРС и УСПРС) констатовано је да проблема нема – прво повећање од пет одсто је било, чини ми се месец дана раније него што је договорено, ово друго ће уследити у септембру – значи почетком октобра, а треће, у децембру ако буде смањење трошкова. Формирали смо и две радне групе са представницима синдиката – једна се бави

спровођењем обавеза из Протокола, а друга посебним колективним уговорима. Све то гарантује да штрајка неће бити” изјавио је министар Обрадовић.

(Насћавак на сџр. 5)

НЕ МОБИЛНИМ ТЕЛЕФОНИМА ШКОЛЕ У СРБИЈИ ЈОШ ОД 2003. ИМАЈУ ОБАВЕЗУ ДА ЗАБРАНЕ УПОТРЕБУ МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА, АЛИ ТО ДОСАД НИСУ УРАДИЛЕ

Питање употребе мобилних телефона изазива бројне контроверзе, па док неке земље бране употребу мобилних само у јавним и државним институцијама, друге попут С. Кореје, покушавају да их потпуно забране, сви се мање-више слажу да употребу треба забранити у току вожње аутомобила или других превозних средстава, у позориштима, судовима,... Кад је питање употребе мобилних телефона у школама ипак се кристалише већинско мишљење.

(Насћавак на сџр. 3)

ПЛАН ЗА ВИШКОВЕ

Просветна инспекција открила је у новосадским основним школама чак 70 непотребно основаних одељења са бројем ђака мањим од прописаног минимума, формираних да би се “покрио” вишак запослених наставника. Разреди са петнаестак и мање ученика констатовани у чак 22 од 30 основних школа у Новом Саду. Из Школске управе новосадске (за Јужнобачки и Сремски округ) тврде да је направљен план, за наредне четири године, како би се постепено нормализовао број одељења.

(Насћавак на сџр. 9)

ПЕНЗИЈЕ ЋЕ „ПОЈЕСТИ“ ЕКОНОМИЈУ

Коментаришући најаву потпредседника владе РС Јована Кркобабића да ће пензије износити 70% од просечне плате, економиста Центра за тржишну привреду Александар Стевановић каже да ће то „имати негативне последице за стабилност јавних финансија, као и на укупне економске прилике у Србији. Тиме би се нашли на најбољем путу да имамо највећу јавну потрошњу или највећи дефицит буџета у Европи”.

(Насћавак на сџр. 6)

ЗАРАДЕ „УКОЧЕНЕ“ Номинално расту, реално падају

Просечна зарада без пореза и доприноса у Републици Србији, исплаћена у јулу 2008. године, износила је 33058 динара. У односу на просечну зарату без пореза и доприноса исплаћену у јуну 2008. године, номинално је већа за 1,26%, а реално је већа за 2,39%.

Зараде у делатности образовање реал-

но су порасле за 2,67% у јулу (у односу на јун), али је образовање попут већине делатности у јулу у односу на децембар 2007. године забележило реалан пад зарада од 2,36%. Према овом показатељу једино су делатности вађења руда и камена, грађевинарство, саобраћај, складиштење и везе расле и то готово

незнатно у односу на децембар односно за 0,17%, 1,69% и 0,61%. Другим речима, претходна влада успела је да обузда реалан раст реалних зарада без пореза и доприноса, а нова најављује драстичније „кресање“ раста плата, односно, замрзавање на номиналном (затеченом) нивоу.

(Насћавак на сџр. 10)

MUŠKA I ŽENSKA UČITELJSKA ŠKOLA U SOMBORU

Ujedinjenjem južnoslovenskih zemalja stvoren je novi istorijski milje za razvoj društva i obrazovanja unutar njega. Narodna uprava Vojvodine i posle proglašenja ujedinjenja 01. decembra 1918. godine nastavila sa radom iako je odudarala od tadašnje centralističke koncepcije vladajućih krugova u Srbiji. Posebno su se u tome isticali pripadnici radikalne stranke na čiji je zahtev Narodna uprava podnela ostavku 27. decembra iste godine. Ministarski savet Kraljevine SHS je tu ostavku usvojio 07.03.1919. godine i kako je tada rekao Petar Konjović tim činom „Banat, Bačka i Baranja su dali prvi primer centralizovanju administrativne vlasti“.

Brojni narodni odbori vojvođanskih varoši su centralističku tendenciju vrlo nerado prihvatili. U školama se nastavilo zvanično „zamenjivanje nastavnog jezika“ te je tako npr. narodni odbor varoši somborske već u martu 1919. god. odlučio da se uvede srpski jezik za sve učenike u školama kao i da se nastava izvodi na srpskom i bunjevačkom jeziku. Taj stav su bile u obavezi da poštuju i crkveni školski odbori, a u administraciju kao službeni jezik uveden je srpski jezik i ćirilčno pismo. Odbor je omogućio da se „akta mogu izdati i na mađarskom jeziku i to samo onima koji ne znaju srpski jezik“.

U takvim uslovima pokreće se pitanje otvaranja Muške i Ženske učiteljske škole u Somboru. 19. XII 1918. godine glavni školski nadzornik traži od Školskog saveta, u čijoj su kompetenciji bile tada škole, da se posle „božićnih praznika odmah otvore“. Školski savet je prihvatio tu inicijativu i odlučio da se učenici upišu do 20. januara 1919. godine. Sličan zahtev uputila je i Učiteljska škola Upravnom odboru pravoslavne crkvene opštine u Somboru. Ona traži od Upravnog odbora da dovede u red zgrade Učiteljske škole, i to što pre, kako bi u januaru mogla da se odvija nastava bez prepreka. Upravni odbor se zbog toga obraća Senatu varoši da zgradu Učiteljske škole isprazni i da je dovede u potpun red. Uprkos tome, nije se odmah prišlo osposobljavanju zgrade Učiteljske škole jer Senat grada Sombora sebe smatra nekompetentnim. Ipak, Ženska i Muška učiteljska škola su početkom 1919. godine počele sa radom i to Muška učiteljska škola u svojoj zgradi – zadužbini Georgija Brankovića, dok je Ženska učiteljska škola najpre radila u zgradi Mađarske državne gimnazije, potom u zgradi Crkvene opštine da bi konačno 18. avgusta 1921. godine dobila zgradu predratne rimokatoličke Ženske građanske škole. Zgrada je ustupljena odlukom Ministarstva prosvete i to posle podržavljenja škole iako su se za nju

interesovale kaluderice i mađarski bogoslovski seminar. Ženska učiteljska škola je tom prilikom dobila vrlo skroman i nepotpun nameštaj.

U toku prve poratne decenije rada i života školstvo u celini pa i Ženska i Muška učiteljska škola u Somboru imaju niz materijalnih, kadrovskih, programskih i političkih teškoća i iskušenja.

Ženska i Muška učiteljska škola 1919. i školske 1919/1920. godine bile su još uvek veroispovedne, odnosno pod neposrednim rukovođenjem Mitropolitskog-školskog saveta u Sremskim Karlovcima. Školski savet je već početkom 1919. godine pokušao da osavremeni nastavnii član i program, pa je delimično izmenio dotadašnji, odnosno iz plana su izbačeni predmeti Mađarski jezik i to u svim razredima, Opis Ugarske se zamenjuje Opisom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, umesto Istorije Ugarske uvodi se Istorija srpskog naroda i mesto Zemljopisa Krune sv. Stevana uvodi se Zemljopis Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Školske 1918/19. godine u prvi razred Muške učiteljske škole bila su upisana 24 učenika, od čega sedam privatnih. Svi učenici su završili prvi razred. U tom razredu učenici su bili ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, somatologija sa dijalektom, srpski jezik, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, zemljopis, istorija, matematika, prirodopis, privreda, crkveno pevanje, sviranje i pevanje, ručni rad, crtanje, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji. Potrebno je napomenuti da svi učenici nisu u isto vreme završili prvi razred. Profesorski zbor je svojom odlukom utvrdio koji učenici prelaze u viši razred. Odluku o prelasku u drugi razred profesorski zbor je donosio 22. II, 22. V, 23. VI, 10. IX i 12. IX 1919. godine. Učenici koji su u toku godine odlukom profesorskog zbora završili prethodni razred odmah su upisuju, u toku iste godine, u viši razred. To važi za učenike svih razreda u školskoj 1918/19. godini.

U toku 1918. godine drugi razred Muške učiteljske škole upisalo je 13 učenika, a završilo 12. Učenici drugog razreda su bili ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, psihologija sa pedagogijom, srpski jezik crkveno-slovenski jezik, opšta istorija, zemljopis, strani jezik (nemački, francuski), matematika, prirodopis, privreda, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje, ručni rad, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji.

U treći razred Muške učiteljske škole 1918/19. godine upisan je 31 učenik i svi su prešli u stariji razred. U toku te godine učenici su ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, metodika-didaktika, srpski jezik, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, zemljopis SHS, istorija SHS,

matematika, fizika, prirodopis – hemija, privreda, crkveno pevanje, sviranje i pevanje, crtanje, ručni rad, gimnastika i spoljni izgled pismenih radnji.

U četvrti razred Muške učiteljske škole upisano je školske 1918/19. 27 učenika. Svi su završili razred. Učenici su ocenjeni iz sledećih predmeta: veronauka, srpski jezik, ustav, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, matematika, fizika, higijena, privreda, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje, pisanje, gimnastika, ručni rad i školsko ustrojstvo.

Jedan broj učenika je u toku 1919. prešao iz III u IV razred, dok su drugi završili ranije III razred i to ne samo u Somboru već u Pakracu, Negotinu i Baji.

U školskoj 1919/20. godini učenici svih razreda imali su iste predmete kao i prethodne godine. U prvi razred Muške učiteljske škole bila su upisana 24 učenika, u drugi razred 25 (sa privatnim), u treći razred 13, i u četvrti razred 24 učenika. Svi učenici su završili odgovarajuće razrede.

Na završni ispit u školskoj 1919/20. godini, odnosno juna 1920. godine, izašla su 24 učenika i svi su položili. Na završnom ispitu učenici su polagali pismeni iz srpskog jezika pedagogike, i usmeni iz veronauke, srpskog jezika, pedagogike (sa somatologijom i psihologijom), istorije pedagogije, istorije Srba, didaktike i metodike, ustava SHS, narodnoškolskog uređenja, zemljopisa SHS i praktičnog rada.

Godine 1919/20. u prvi razred Ženske učiteljske škole upisano je 14 učenika. Razred je završilo 13. Učenice su bile ocenjene iz sledećih predmeta: veronauka, pedagogika, srpski jezik i književnost, nemački jezik, opšti zemljopis, opšta istorija, matematika, prirodopis i hemija, privreda (kućanstvo), ručni rad, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, lepo pisanje, crtanje i gimnastika.

U drugi razred upisane su 23 učenice, od kojih je 19 položilo razred. Učenice drugog razreda imale su sledeće predmete: veronauka, pedagogika, srpski jezik i književnost, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, opšti zemljopis, opšta istorija, matematika, prirodopis i hemija, privreda (kućanstvo), ručni rad, crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje i gimnastika.

U treći razred upisano je 36, a razred je položilo 35 učenika. Predmeti su bili: veronauka, didaktika i metodika, školsko uređenje, praktičan rad u Vežbaonici, srpski jezik i književnost, crkveno-slovenski jezik, nemački jezik, zemljopis Kraljevine SHS, istorija SHS, matematika, prirodopis i hemija, fizika, nauka o privredi (kućanstvo), crkveno pevanje, pevanje i sviranje, crtanje, gimnastika i ručni rad.

Godine 1919/20. veliki broj učenika vanredno je polagalo ispite. Takvih je u I razredu bilo 28, u drugom 27, a u trećem 7 učenika. Juna meseca školske 1919/20. na završni ispit izašle su 22 učenice i sve si položile. Učenice su na završnom ispitu polagale veronauku, pedagogiku, didaktiku i metodiku, nauku narodnoškolskom uređenju, praktičan rad, srpski jezik i književnost i istoriju SHS.

ČIKA TUNA HOROVOĐA

Antonije Osvald (1864-1936)

Popularni čika Tuna, Antonije Osvald rodio se 12. avgusta 1864. godine u Češkom mestu Beraun. Nakon završene građanske škole u Pragu od 1880. do 1883. godine studira na Zemaljskoj muzičkoj učiteljskoj školi. Tu je položio viši tečaj i ispite iz nauke o komponovanju i instrumentalizaciji. U toku studija proglašen je učiteljem muzike, horovodom i kapelnikom. U svojoj 19 godini, 1883/84. god. ostao je „kontraaktuelni drugi kapelnik pukov-

ške muzike u Beču“, a zatim je poput mnogih čeških muzičara stigao u naše zemlje.

Sve do 1899. godine bio je nastavnik pevanja u Starom Bečeju. U isto vreme Antonije Osvald je i horovođa mesnog „Srpskog pevačkog društva“. U Novi Sad prelazi 1899. godine i nalazi zaposlenje u Srpskom narodnom pozorištu kao kapelnik. Tu se zadržao 2 godine, nakon čega prelazi u Pančevo gde je od 1912. do 1920. godine bio nastavnik pevanja u Višoj devojačkoj školi.

Naredne 1921. godine dolazi na mesto nastavnika veština u Muškoj učiteljskoj školi u Somboru, gde je predavao još i sviranje i pevanje. Nedugo zatim 1924. godine biva premešten u Učiteljsku školu u Subotici, gde je i dočekaio penzionisanje 1928. godine. Međutim, ne miruje i iste godine ponovo dolazi u Sombor da radi u Muškoj učiteljskoj školi. Ovde radi nepune 2 godine i do-

življava da bude ponovo penzionisan 1929. godine. Ne želeći život penzionera još jednom odlazi u novosadsko Srpsko narodno pozorište. Ovde se zadržao kratko vreme, a zatim se preselio u Mol, gde je i umro 17. jula 1936. godine.

Čika Tuna bio je odličan horovođa, dirigent i orguljaš. U svim mestima u kojima je živio (Starom Bečeju, Novom Sadu, Pančevu, Somboru, Subotici i Molu) uspešno je vodio i organizovao horove mesnih pevačkih društava i bio veoma omiljena ličnost u društvenim krugovima.

Radeći kao nastavnik pevanja u Muškoj učiteljskoj školi naročitu pažnju je poklanjao osposobljavanju budućih srpskih učitelja za nastavu pevanja i vođenje dačkih horova. Komponovao je nekoliko kompozicija za klavir i pevanje, muziku za 2 pozorišna komada i više desetaka pesama za decu i omladinu.

NE MOBILNIM TELEFONIMA

Škole u Srbiji još od 2003. imaju obavezu da zabrane upotrebu mobilnih telefona, ali to nisu uradile

(Nastavak sa str. 1)

Pitanje upotrebe mobilnih telefona izaziva brojne kontroverze, pa dok neke zemlje brane upotrebu mobilnih samo u javnim i državnim institucijama, druge poput S. Koreje, pokušavaju da ih potpuno zabrane, svi se manje-više slažu da upotrebu treba zabraniti u toku vožnje automobila ili drugih prevoznih sredstava. Da mobilni dobijaju svetsku bitku vidi se i iz rigidnog primera Kube gde je Raul Kastro, poznat kao mladi brat nezamenjivog Fidela, dozvolio Kubancima mogućnost da kupe televizor, kompjuter, mobilni... naravno ako za to imaju novac, pošto je plata donedavno za sve bila jednaka i iznosila oko 20 dolara, a kad je pitanje upotrebe mobilnih telefona u školama ipak se kristališe većinsko mišljenje.

U Republičkoj prosvetnoj inspekciji smatraju da bi to "bio radikalan potez, za koji nema puno opravdanja. Mobilni telefon može često i da spasi dete, a roditelji u svakom trenutku mogu da znaju gde se dete nalazi", rekao je, komentarišući odluku Vlade Italije da zabrani korišćenje mobilnih telefona u školama kako bi bilo sprečeno ometanje nastave, tadašnji načelnik Inspekcije Velimir Tmušić.

U Srbiji predškolske ustanove, osnovne i srednje škole još od 2003. imaju obavezu da urede pravila ponašanja, pa i da zabrane korišćenje mobilnih telefona. Članom 45. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, donetog 2003, propisani su obaveza uvođenja pravila ponašanja učenika, zaposlenih i roditelja u školama i zabrana korišćenja mobilnih telefona, vokmena i drugih sredstava komunikacije kojima se ometa nastava.

U izradi pravilnika, kojih svi treba da se pridržavaju, učestvuju saveti roditelja, školski odbori i učenički parlamenti.

Zabrana se odnosi ne samo na korišćenje mobilnih telefona, već i njihovu zloupotrebu jer postoje brojni primeri snimanja integrisanim kamerama u svlačionicama, za vreme časova fizičkog vaspitanja.

U većini škola izvodi iz pravila ponašanja uramljeni su i postavljeni na vidna mesta da svako može da pročita šta su njegove obaveze u i van školskog objekta. Tako je npr. Osnovna škola "Lazar Pavačić" u Zemunu, pravila ponašanja odštampala u obliku brošure i podelila ih učenicima, roditeljima i zaposlenima, kako bi u svakom trenutku znali kako treba da se ponašaju u hodniku, učionicama i dvorištu škole, ali i na ulici.

Pravilnikom o ponašanju, izgledu i disciplinskoj odgovornosti učenika u Osnovnoj školi "Vladislav Ribnikar" zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona za vreme časova, ali nije zabranjeno njihovo donošenje u školu, s tim da škola nije odgovorna za njih i druge skupe sprave koje deca donose u škole. Ta odredba je uneta kada je i donet i pravilnik o ponašanju, a ako učenik koristi mobilni telefon za vreme časova, nastavnik ima pravo da mu ga oduzme i da ga vrati tek po dolasku roditelja u školu i upozorenja na ponašanje učenika.

Kada je svojedobno kolega Boban Jovanović, nastavnik informatike u OŠ „Vuk Karadžić“ u Kruševcu, nakon žalbi svojih kolega od učenika V/4 odeljenja privremeno je oduzeo sedam mobilnih telefona, podelilo se javno mnijenje u Kruševcu na one koji ga podržavaju i one koji tvrde da nastavnici nemaju pravo da deci oduzimaju mobilne telefone.

Jovanović je u nekim lokalnim medijima čak optužen da je deci ukrado mobilne telefone. U njegovu zaštitu stali su Nastavničko veće škole, ali i roditelji. Nakon rasprave na Nastavničkom veću, konstatovano je da ipak "nema krivice nastavnika Jovanovića jer upotreba mobilnih telefona nije dozvoljena ni prema statutu škole ni prema pravilniku o ponašanju" i da su svi roditelji još na početku školske godine bili upozoreni da je upotreba mobilnih telefona u školi zabranjena.

Mobilni telefon inače je idealno sredstvo za razne zloupotrebe. Bilo je slučajeva da učenici snimaju predavanja na MP4 plejer umesto da hvataju beleške. Sa modernom 3G tehnologijom daci su u mogućnosti da preko neke televizije ili interneta rade direktna uključivanja na čas. Neki slikaju nastavnike, rade njihove karikature, pa ih šalju ostalim đacima. Ima i slučajeva slanja uvredljivih poruka roditeljima. Posebna priča zloupotreba mobilnih su ispiti, provere i sl. Da paradoks bude potpun, "žrtve" su često nastavnici informatike koji uče tu decu kako da koriste moderne tehnologije.

Roditelji uglavnom smatraju da su u slučaju privremenog oduzimanja mobilnih telefona nastavnici potpuno u pravu. Tim pre što su i sami upoznati šta to sve deci pada na pamet; dođu do broja mobilnog nastavnika pa ga „imaju“ na času, starije devojčice snime druge devojčice u svlačionici, pa ih onda ucegnuju da će te slike poslati svima u školi.... Stoga su pojedini i za to da se korišćenje mobilnog telefona u školi kažnjava smanjenjem ocene iz vladanja mada zakon sada ne predviđa tu mogućnost.

Međutim i sami nastavnici su podeljeni oko toga da li da oduzimaju đacima mobilne telefone kada ih koriste tokom časa, ili da ih samo upozore da to nije dozvoljeno. Većina smatra da učenik može da ima mobilni u torbi, ali on mora da bude isključen. Nešto su tolerantniji prema đacima putnicima i deci koja boluju od hroničnih bolesti.

Među đacima je uobičajeno da se šalju razne slikovne poruke, čak i neprimerenog sadržaja, sa mobilnog telefona, a poseban problem je sa srednjoškolcima ili bivšim učenicima koji dolaze u osnovnu školu kada u školi nije školski policajac jer ih upravo o tom osnovici obavestavaju putem mobilnih telefona.

Za učenike je mobilni sve više statusni simbol; "svi nosimo mobilni u školu". Često puta doručak ode na dopunu, ali mobilni je vidljiv za razliku od (ne)pojedene doručka. Kada neko donese mobilni od 100 evra u odeljenje kroz par dana odmah se pojavi drugi koji kupi od 200 evra. Na taj način toj deci postaje važnije ko kakav mobilni telefon ima, kakve patike i jaknu nosi nego kakav je đak. Kada je jednom, na roditeljskom sastanku, razredni pokazao telefone koje je "oduzeo" od učenika, većina roditelja nije bila sigurna koji telefon pripada njegovom detetu.

Učenici tvrde da poštuju pravila i da mobilni tokom časa isključuju. Doduše "ponekad, kada neko zaboravi to da uradi, pa ga profesor opomene".

Ima i onih koji misle drugačije; "Mobilni telefon je moje vlasništvo, kao patike ili duks, i niko ne može da mi ga oduzme. U školi ga koristim uglavnom za slanje poruka, slikanje i ponekad „cimanje“. To nije ništa strašno".

Neki učenici pokušavaju da upotrebljavaju mobilni telefon umesto kalkulatora. Stoga su škole, ali i brojni fakulteti eksplicitno usvojili odluke i pravila kojim je dozvoljena upotreba kalkulatora, ali ne i mobilnog telefona u tu funkciju. Jasno je, obzirom na cenu ovih uređaja, da nije u pitanju nemogućnost učenika/studenta da nabavi kalkulator, već da postoje druge ideje za upotrebu mobilnog telefona.

U borbi za regularnost mnoge ustanove nabavljaju ometače mobilnih kako bi ih učinili neupotrebljivim, na fakultetu, školi, pozorištu.... Otkad su ometači rada mobilnih telefona, uređaji najsavremenije tehnologije u upotrebi brojni vlasnici mobilnih telefona neće više moći da razgovaraju usred predstave u pozorištu, a daci i studenti moraću da smisle nove načine za varanje na ispitima.

I na kraju zaključujemo da iako je u srpskim školama korišćenje mobilnih telefona zabranjeno, propisi se primenjuju selektivno.

SKINUTA ZABRANA

Dok su Italijani dosledni da zabrane i unos mobilnih u školama, učenički i unos mobilnih u školama, učenički u Njujorku ponovo će moći da koriste mobilne telefone u školama. To je jedna od posledica napada na Svetski trgovinski centar. Naime, uredbom školskih vlasti iz 1988. godine pejdžeri i druga sredstva za komunikaciju zabranjeni su za upotrebu u školskim zgradama. Nakon napada na STC preovladalo je mišljenje da učenicima treba omogućiti da koriste mobilne telefone za uspostavljanje veze s roditeljima u slučaju opasnosti. Telefoni ipak moraju biti isključeni za vreme časova. Zabrana je imala za cilj sprečavanje upotrebe pejdžera za kriminalne aktivnosti, kao što je prodaja droge, u vreme trajanja školskih časova.

Glupo i anahrono

Ja imam problem sa ovim glupim i anahronim pravilom. Moja ćerka je treći razred osnovne škole, i smatram da je velika prednost to da dete može da ima kontakt sa roditeljima onda kada to smatra potrebnim, i obrnuto. Ovde želim da naglasim nekoliko bitnih elemenata. Prvo, upotreba mobilnih telefona mora biti zabranjena na času, ali ne i na odmorima, neposredno pre i posle škole. Drugo, deci na ekskurzijama je takodje zabranjeno nošenje mobilnih telefona što smatram potpuno sumanutim u današnje vreme. Treće, škola ima vaspitnu ulogu i u skladu sa tim treba da nauči decu kad i kako se šta od raznih tehničkih uređaja koristi.

Na žalost mislim da ovo samo govori o nesposobnosti naseg školstva da ide u korak sa vremenom u kome živimo. Nikada ove vrste zabrana nisu donele rezultate.

Miloš

Dopuštamo deci mnogo toga

Ovde u Kanadi veoma mali procenat dece, pogotovo osnovaca, uopšte da ima mobilni. To ovde obavezno imaju uglavnom deca naših ljudi. Njihova primena je strogo zabranjena skoro kao i pušenje. Ovde deci dozvoljavaju gledanje veoma restriktivno - takoreći na kašičicu. Isto važi i za kompjutere, ali su zato sva deca, skoro pod obavezno, veoma aktivno uključena u sportove kojima se svakodnevno bave i leti i zimi i kad posle škole ode na sport i vrati se kući prija mu samo krevet. Ako dete hoće da sluša muziku dobiće ipod, ako voli da slika dobiće foto aparat, ali da dobije mobilni sa svim tim i da pri tom može da gleda svašta, pa i porniće, e.. o tome može samo da sanja. No mi smo izgleda avangardna nacija i dopuštamo deci i nama samima mnogo toga, zato nam i jeste kako nam je.

Miki

LETONIJA

Deca od 5 – 7 godina moraju proći ustanovljene predškolske programe ili vrtiće kao deo obaveznog osnovnog obrazovanja. Cilj predškolskog obrazovanja (0 nivo) je podsticanje opšteg razvoja dece i njihova spremnost da uđu na prvi nivo osnovnog obrazovanja.

Devetogodišnje osnovno obrazovanje (osnovno i niže srednje obrazovanje) (nivo 1 i nivo 2) je obavezno za svu decu od 7. godine. *Nacionalni osnovni obrazovni standard* ustanovljava plan i program i sadržaj državnih završnih ispita. Učenici, koji su ocenjeni iz, svih predmeta koji su predviđeni planom i programom, nacionalnog testa i ispita dobijaju Sertifikat osnovnog obrazovanja i izjavu da su kvalifikovani i spremni da se kvalifikuju za dalje obrazovanje i obuku na srednješkoloskom nivou obrazovanja. U slučaju da učenik nije ocenjen u nekom od predmeta ili na centralnom nacionalnom testu i ispitima, on/ona dobija školski izveštaj koji im obezbeđuje šansu da nastave obrazovanje i obuku u osnovnim stručnim obrazovnim programima.

Specijalne škole ili specijalna odeljenja u sistemu opšteg obrazovanja omogućavaju školovanje za decu sa posebnim potrebama koje odgovara njihovim pojedinačnim uslovima. Struktura specijalnog obrazovanja je veoma slična redovnom obrazovanju omogućavajući osobama sa posebnim potrebama da steknu opšte znanje i sposobnosti sa velikim naglaskom na njihovo prihvatanje i uključivanje u društvo.

Stručno orijentisano obrazovanje – umetnost i muzika, je dobrovoljno i omogućava osobama pojedinačne obrazovne potrebe i želje.

Postoje dva tipa višeg srednjeg obrazovnog programa (nivo 3): opšte srednje i stručno srednje obrazovanje i obuka. Kad škole prihvate učenike na ovaj nivo obrazovanja, škole su slobodne da same održavaju testove prema *Osnovnom obrazovnom standardu*, sem u onim predmetima za koje su učenici već dobili Sertifikat osnovnog obrazovanja.

Obavezan plan i program za **trogodišnje opšte obrazovanje** (gimnazija) je ustanovljen od strane *Nacionalnog obrazovnog standarda* u sledećim usmerenjima: (1) opšti, (2) humanistički / društveni, (3) matematički / prirodne nauke / tehnički, (4) stručni / profesionalni (umetnost, muzika, poslovni, sportski). Svi obrazovni programi moraju da sadrže tri obavezna i 3 – 6 izborna predmeta u zavisnosti od usmerenja. Škole mogu da ponude neke opcione predmete koji nisu više od 10 – 15 % ukupnog vremena studija. Učenici mogu takođe odabrati počasne kurseve iz obaveznih predmeta. Program opšteg srednjeg obrazovanja, u zavisnosti od usmerenja, može biti kombinovan sa programom nacionalnih manjina uključujući jezike nacionalnih manjina i predmete vezane za njihov nacionalni identitet i društvenu integraciju.

Nakon maturiranja učenici moraju da izađu na najmanje pet nacionalnih ispita, čiji je sadržaj i procedura ustanovljena od strane Ministarstva obrazovanja i nauke i odobren od strane Kabineta ministara. Sertifikat srednjeg obrazovanja i sertifikat o položenim ispitima sa rezultatima uručuju se svim učenicima koji su ocenjeni pozitivno u svim predmetima prema odabranom usmerenju, i nacionalnim ispitima. U slučaju da učenik nije prošao iz jednog ili više predmeta ili na nacionalnom ispitu, on / ona dobija školski izveštaj.

Drugačiji **stručni obrazovni programi** su razvijeni i ponudeni svim granama nacionalne

privrede Letonije. *Nacionalni standard stručnog obrazovanja* i *Profesionalni standardi* utvrđuju plan i program / sadržaj stručnih obrazovnih programa. Većina srednjih stručnih škola u Letoniji omogućava trogodišnje i četverogodišnje stručno obrazovanje i obuku, i samo su neki programi stvoreni za osnovne stručno obrazovne svrhe.

Stručne srednje škole nude **četverogodišnje stručne programe** onim učenicima koji su uspešno završili obavezno osnovno obrazovanje. Maturanti ovih škola mogu da kombinuju akvizicije nivoa 3 stručnih kvalifikacija i završetka svojeg srednjeg obrazovanja.

Stručne škole nude **dvogodišnje i trogodišnje stručno obrazovanje** učenicima koji su završili osnovno obrazovanje, i obezbeđuju im šansu da steknu stručnu kvalifikaciju nivoa 2. Školovanje može biti nastavljeno prema kvalifikacijama koje vode nivou 3 kroz dvogodišnje programe; ili 1 – 2 godišnje programe koji vode Sertifikatu o opštem srednjem obrazovanju.

Dvogodišnje i trogodišnje stručno početno obrazovanje i obuka se sprovode u stručnim školama za učenike koji nisu završili osnovnu školu (nakon završenih najmanje 7 razreda, ali ne pre nego kalendarski napune 15 godina). Sem toga, što mogu da steknu nivoe 1 ili 2, učenici imaju šansu da završe osnovnu školu.

U zavisnosti od tipa stručnog obrazovnog programa, svi učenici koji su položili poslednji predmet i kvalifikacione ispite nagrađuju se diplomom ili sertifikatom: diplomom srednjeg stručnog obrazovanja, sertifikatom osnovnog stručnog obrazovanja i obuke, sertifikatom početnog stručnog obrazovanja i obuke. Jedino oni sa diplomom stručnog srednjeg obrazovanja mogu da pristupe tercijarnom obrazovanju.

Moguće je pohađati stručne ili uslužne programe nakon maturiranja opšteg srednjeg obrazovanja ili stručnog obrazovanja u obrazovnim institucijama (u trajanju od 1 – 2 godine) ili stručne razvojne programe (najmanje 160 časova, koji se mogu smatrati delom kvalifikacija) (nivo 4). Ovi programi su fokusirani prema usavršavanju stručnih sposobnosti i znanja prema zahtevima svakog kvalifikacionog nivoa. Studije i procena dostignuća su organizovani na sličan način kao što je to učinjeno u srednjem stručnom obrazovanju i programima obuke.

Postupak ulaska nije centralizovan: svaka institucija visokog obrazovanja ima svoje odbore i kriterijume za upis. Od 2004. god. prijemni ispiti su zamenjeni rezultatima nacionalnih centralnih srednješkoloskih ispita.

Sistem visokog obrazovanja (nivo 5) u Letoniji je dvojni otkako je Zakon o visokom obrazovanju postavio razliku između akademskog i visokog stručnog obrazovanja, ali nije strogo institucionalizovan. Univerziteti i druge institucije visokog obrazovanja uglavnom imaju i akademske i stručne programe. Razlikuju se tri programa: akademski programi koji vode potpunom akademskom obrazovanju, stručni programi zasnovani na standardu prvog akademskog stepena, koji potom omogućava diplomcima da nastave akademske studije, primenjeni stručni programi orijentisani prema stručnim kvalifikacijama, ali ne daju mogućnost direktnog nastavka akademskih studija.

Akademsko visoko obrazovanje je zasnovano na osnovnim i/ili primenjenim naukama; obično uključuje tezu na kraju svakog nivoa i vodi stepenu diplomirani (bachelor) i stepenu magistra (master). Trajanje diplomskih studija je ili 3 ili 4 godine i zavisi od institucije. 3 ili 4 godine diplomskih studija se smatraju potpunim akademskim kvalifikacijama. Magistarske studije su druga faza akademskog obrazovanja

i zahtevaju najmanje 5 godina univerzitetskih studija.

Zakon o institucijama visokog obrazovanja i Zakon o stručnom obrazovanju predviđaju dva nivoa **visokog stručnog obrazovanja** – prvi nivo visokog stručnog obrazovanja ili koledž (2 – 3 godine) vodi prema stručnoj kvalifikaciji nivoa 4, a drugi nivo visokog stručnog obrazovanja vodi prema stručnoj kvalifikaciji nivoa 5 (2 – 3 godine). Nakon što se usavrše iz programa visokog stručnog obrazovanja, studenti se nagrađuju stručnom kvalifikacijom ili stručnom diplomom (bachelor) koji može potom da bude nastavljen sa 1 – 2 godišnjim master studijama. Diploma magistra (master) visokog stručnog obrazovanja se nagrađuje ukoliko je ukupno trajanje studija bilo najmanje 5 godina.

Moguće je i završiti i „kratki“ drugi stepen visokog stručnog obrazovanja (1 – 2 godine), gde se kvalifikacija postiže na osnovu prethodno zahtevanog prvog stepena visokog obrazovanja ili akademskog stepena diplomirani (bachelor). Ukupno trajanje stručnih kvalifikacija studijskih programa nivoa 5 nije manje od 4 godine nakon srednje škole, a ni manje od 2 godine nakon koledža.

Master ili ekvivalentni stepen (diplomci 5 – 6 godišnje stručnog visokog obrazovanja prava i medicine mogu da nastave obrazovanje na poslediplomskom nivou (nivo 6) direktno) se zahteva za prijem na doktorske studije (Ph. D.). Doktorske studije traju ukupno 3 – 4 godine. One uključuju napredne studije svih predmeta od značaja za studijski program (ili ekvivalentan broj samostalnih istraživanja dok rade na univerzitetu, istraživačkoj instituciji) i naučna istraživanja koja vode doktorskoj tezi. Objavljanje tekstova u međunarodnim časopisima se zahteva pre javne odbrane doktorske teze, kao sastavnog dela studijskog programa. *Savez nauke* dogovara „Promociju“ i postavlja procedure za nagrađivanje dokorskog stepena.

Školarina

Školarina za predškolsko, osnovno i više srednje obrazovanje u državi ili opštini utvrđena od strane obrazovnih vlasti se finansira iz nacionalnog ili opštinskog budžeta. Obrazovne institucije ustanovljene od zakonskih tela postavljaju same svoje školarine. U visokom obrazovanju država pokriva izvestan broj školarina, prema državnim uslovima, u tekućoj akademskoj godini. Svaka institucija visokog obrazovanja može postaviti školarine za preostala studentska mesta. Svi studenti imaju pravo na kredit od države na svakom visokoobrazovnom programu.

Sistem ocenjivanja

Obrazovni uspesi se ocenjuju na desetoponderskoj skali: 10 (vrhunsko), 9 (odlično), 8 (vrlo dobro), 7 (dobro), 6 (skoro dobro), 5 (dovoljno), 4 (skoro dovoljno), 3 (slabo), 2 (vrlo slabo), 1 (vrlo, vrlo slabo).

Obrazovanje odraslih

Obrazovanje odraslih uključuje sve tipove formalnog i neformalnog obrazovanja uključujući dalje obrazovanje, stručnu dokvalifikaciju i uslužnu obuku. Ono je omogućeno da bi zadovoljilo potrebe ljudi za doživotnim obrazovanjem koje podržava lični razvoj i tržišnu utakmicu na tržištu rada bez obzira na godine i ranije obrazovanje radnika.

(Šemu i kompletan tekst možete preuzeti na našem sajtu)

Pripremila Nives Kovač

ДРУГИ МАНДАТ ЗА ЈЕГЕША

Интернет у свакој учионици
(Наставак са стр. 1)

У покрајинском Секретаријату за образовање биће оформљен и Сектор за развој образовања, „да бисмо коначно ухватили корак с Европом. Али, нажалост, ми морамо и да водимо рачуна и о; школским крововима који прокишњавају, грејању које још увек није добро у свим школама, па и о изградњи санитарних чворова“...

Поделу „старог“ секретаријата за образовање и културу на два нова секретар оцењује позитивно и сматра то за технички посао; „тренутно се бавимо оснивањем оба секретаријата и прерасподелом људства“ и додаје да ће и за културу и за образовање овако бити боље, јер су то области које нису стриктно везане и свака захтева другачији приступ, па је било и јако тешко наћи човека једнако стручног за обе. Себе доживљавам као човека образовања, с обзиром да ми је то животни позив. „С културом сам имао довољно додира да нисам аматер, али ипак недовољно да бих био прави менаџер у овој области. Како сам овим одвајањем растерећен дела послова, имаћу и више времена за образовање, па ће, надам се, и ефекат бити бољи“.

У претходном мандату покрајински секретар се често жалио на сарадњу са министром просвете. Од новог министра просвете др Обрадовића очекује више него од његовог претходника др З. Лончара; „Војвођанско школство је део система српског школства и има пуно проблема које ми сами не можемо да решимо, као што су стандарди занимања, већа флексибилност школства, како би оно могло да се прилагођава захтевима привреде, а посебно страних инвеститора. Ту ћемо морати тесно да сарађујемо са Секретаријатом за привреду и развојним центрима и то брзо, јер не можемо чекати целу деценију да створимо квалификовану радну снагу коју траже стране компаније када долазе на наше тржиште. Они обучен кадар хоће одмах и ми им га морамо дати. Мислим да ће то бити један од кључних задатака на којем морамо радити заједно с ресорним републичким министарством. Због свега тога се надам да ће се нови министар просвете,

много више од свог претходника, бавити стручним радом, реформом свих нивоа образовања, јер су сви сада несавремени и неконтролисани. Ако тако буде, боље ћемо сарађивати и лакше решавати и специфичне проблеме у војвођанском школству“.

После овогодишњег уписа у средње школе у Војводини је остало око 4.000 непопуњених места, те је проблем све мањег броја ученика опет актуелизован. Др Јегеш тврди да није било добро што смо до сада покушавали да у сваком месту школујемо све струке, јер за тако нешто нисмо довољно богати и додаје да је он „за опцију у којој ћемо развијати и опремати поједине школе и тако стварати мање али добрих специјализованих школа, уместо више лоших неспецијализованих. То ће захтевати миграцију деце, која ће опет тражити да те школе имају и ђачке домове. Ми се за такву ситуацију већ припремамо и Секретаријат има спремну пројектну документацију, а Фонд за капитална улагања Војводине је одобрио новац за изградњу више домова у Покрајини. Поред тога, због све мањег броја деце суочићемо се и с вишком наставника, али сматрам да ћемо то моћи превладати уколико у основним школама уведемо рад у једној смени, после које би ђаци кући ишли растерећени од учења и домаћих задатака, па би и њихови родитељи могли да се више посвете кућном васпитању. Секретаријат се припрема да направи елаборат о могућности увођења једне смене у војвођанским основним школама. У средњим школама вишак кадра који ће се појавити због „беле куге“ може се превладати ако им, поред редовног школовања, додато и преквалификацију одраслих. Наш секретаријат је већ изradio Нацрт закона о образовању одраслих и спрема се да то питање покрене у разговору с министром просвете“.

У Војводини је прошле школске године започет пројекат стипендирања Рома средњошколаца, а од наредне године то ће практиковати и министарство просвете. Др Јегеш очекује да ће по том, али и по другим питањима Војводина

и убудуће предњачити; „Надам се да ћемо овај пројекат проширити и избећи замку да он постане социјална категорија. За сада још тражимо праву форму која ће ромској популацији омогућити боље образовање, јер само образовани могу сачувати свој идентитет. Волео бих када би и Роми, као и припадници других националних заједница које живе у Војводини, могли да се за васпитање и учење школују на свом матерњем језику, јер смо ми у Војводини веома поносни на своју националну шароликост коју чине и Роми и морамо се трудити да се они не асимилијују у друге нације.“

Сада већ бивши Секретаријат за образовање и културу на чијем је челу и досад био проф. др Јегеш свесрдно је помагао школовање Срба у дијаспори. Нови – стари секретар очекује да ће и у новом мандату и додаје да је „то један од сегмената који не зависи само од нас у Војводини, него првенствено од Министарства просвете“. „Већ смо покренули иницијативу да се с Мађарском, Румунијом и Хрватском потпишу паритетни споразуми о успостављању лектората, али то је посао Министарства просвете. Ми ћемо, наравно, наставити да помажемо и материјално и морално Србе у околним земљама. Поред уџбеника за нову школску годину, школе за Србе у Мађарској и Румунији добиће на поклон од произвођача школске роботе, који су на Сајму иновација у Москви освојили златну медаљу, а Секретаријат их је купио за наше школе“.

ШТРАЈКА НЕЋЕ БИТИ

Школски закони ускоро у процедури
(Наставак са стр. 1)

Министар просвете др Жарко Обрадовић признаје да га је изненадио обим посла „чак и у време распуста“ и да му се дешава да „користи викенд да би одговорио на позиве на које није стигао да се јави током недеље“. Каже да има времена само да прелиста, а не и да прочита новине. Да ли је само недостатак времена

разлог што министар није одговорио на више дописа НСПРВ и СОБ, нити нашао времена да прими делегацију ових синдиката или се у томе крије жеља министра да разговара само са онима са којима и без договора има договор. У сваком погледу министар је ових недеља медијска звезда коју сви за свашта питају, али он већто избегава да даје конзистентне одговоре кад је на „склиском терену“ и одговара уопштено.

Он подсећа да је „процес акредитације започет“ и да је суштина да се поштују стандарди, како у приватном, тако и у државном образовању; „Врата су широм отворена свим онима који поштују закон, па нек тржиште покаже ко вреди, а ко не“. Речима „Ми издајемо дозволе за рад, па промена власништва у овом тренутку није нешто што нас дотиче“ прокоментарисао је министар продају првог приватног универзитета у Србији и најавио да ће се састати са новим газдама БК

универзитета. „БКУ неће радити ништа на штету студената и они у сваком случају треба да наставе да уче, а када је реч о дипломама, не видим зашто не би важиле и даље“.

Министар Обрадовић најављује и да ће бити непристрасан на релацији државни–приватни универзитети, иако се у кабинет министра уселио са Мегатренд универзитета (додуше познато је да су и неки ранији министри били министри и били запослени на овом Универзитету); и додао да ће „спроводити државну политику у области образовања без обзира на то што ради на приватном факултету“.

„На састанку са синдикатима (СОС, ГСПРС и УСПРС) констатовано је“ по речима министра „да проблема нема – прво повећање од пет одсто је било, чини ми се месец дана раније него што је договорено, ово друго ће уследити у септембру – значи почетком октобра, а треће, у децембру ако буде смањење трошкова. Формирали смо и две радне групе за представницима синдиката – једна се бави спровођењем обавеза из Протокола, а друга посебним колективним уговорима. Све то гарантује да штрајка неће бити“ изјавио је министар Обрадовић.

На скандале око издавача и уч-

беника министар је устврдио да би; „проблеми требало да буду решени новим законом о издавању уџбеника, чији је предлог био у процедури“ и да ће министарство направити нови предлог и потрудити се да га упути у току године у процедуру.

Министра је на столу дочекало и више закона из делатности образовања који дуго чекају да буду усвојени. Иако каже да су се „многа питања могла и досад решити“, ипак ће се, „сви предлози закона повући из процедуре, а онда ћемо видети шта је то што треба дорадити и вратити их на усвајање. Пре тога, ипак, морамо да чујемо шта о томе има да кажу струка и Национални просветни савет“.

Министар ће се заложити и за измене Закона о високом образовању о чему је већ разговарао са ректором БУ Бранком Ковачевићем. На реду су и разговори и са студентима и Саветом за високо образовање. На примедбе студената због високих школарина и приговоре факултета да не добијају довољно пара из буџета министар каже да ће „заједнички разматрати на телима која су и основана да би дала свој став, па ћемо онда уобличити програм који је за државу, студенте и факултете најбољи“.

ZAJEDNIČKA MUKA ZOVE SE INFLACIJA

U poređujući statističke podatke (prosečnih) stanovnika zemalja nastalih na teritoriji bivše Jugoslavije uočljivo je da jedan od njih odskoče znatno od ostalih. Svi ćete lako pogoditi da je reč o prosečnom Slovincu. U isto vreme najtanji budelar je u posedu prosečnog Makedonca, koji je mogao da raspolaže sa svega 257 evra. Prosečni Slovenac u isto vreme primao je 883 evra (sve zarade su neto iznosi). Prosečni građanin Srbije je i u ovom prosek sa otprilike 400 evra (u maju mesecu). Iznadprosečni su bili i Hrvati sa 689 evra koji polako sustižu Slovence. Stanovnici Crne Gore i Bosne i Hercegovine u maju su bili gotovo jednaki sa prosečnim statističkim Srbima: Crnogorci sa 410 evra i Bosanci sa 385 evra.

Kad se radi o inflaciji Srbija je apsolutni šampion i jedina zemlja koja je prošle godine imala dvocifrenu inflaciju 10,1% sa tendencijom da i ove godine bude dvocifrena i gotovo dva puta veća od planiranih 6,5%. Posle Srbije najveća zabeležena inflacija u zemljama bivše Jugoslavije je u Makedoniji 6,1%. Ni ostale zemlje nisu

našle rešenje za ovaj problem tako da je ona iznosila u Hrvatskoj 5,8%, Sloveniji 5,7%, Bosni i Hercegovini 4,9%. U Crnoj Gori inflacija je bila najmanja i iznosila je 4,1%. Međutim, nikoga ne bi trebalo ubeđivati da ekonomija Crne Gore ima manje problema nego posrnule ekonomije bivših bratskih republika.

Republika Srbija je, međutim, rekorder kada je u pitanju stopa rasta bruto društvenog proizvoda (BDP) koji je u prethodnoj godini iznosio 7,5%. Crna Gora je u istom periodu zabeležila 7%, Hrvatska i BiH 6%, Slovenija 5,6%, a Makedonija 5,2%. Nažalost ekonomski pokazatelji pokazuju da će rast BDP u Srbiji biti ipak niži od planiranih 7,5%, čime je ugrožen jedan od strateških ciljeva, a to je da se sa 40% BDP EU 10 u 2007. godini približimo na 60% EU 10 2012. godine.

Nezaposlenost je gorući problem u svim zemljama ex YU i kreće se od nepodnošljivih 34,9% u Makedoniji do nezabrinjavajućih 4,9% u Sloveniji. Stopa nezaposlenosti više je nego kritična i u Bosni i Hercegovini i obuhvata gotovo trećinu radno sposobnog stanovništva (29%). U Srbiji je

nezaposlenost snižena na 18,8%, nešto uspešnije u borbi za nova radna mesta od nas su i Hrvati sa 14,5% i Crnogorci sa 11% nezaposlenosti.

Zemlje bivše SFRJ su višestruko umnožile dugove koji su bili u zajedničkoj državi i koji su pre raspada iznosili oko 14 milijardi dolara. Sadašnji dugovi svih zemalja su gotovo 100 milijardi evra. Najzaduženija je Hrvatska sa 35,5 milijardi evra. Nekoliko milijardi manje duguju Slovenci (država, kompanije i građani). Srbija je na trećem mestu sa zabrinjavajućih 18,6 milijardi evra.

Svih 6 zemalja boluju i od deficita u spoljnoj trgovini. Ovaj deficit posebno je zabrinjavajući u Srbiji i Hrvatskoj. Razlika između uvoza i izvoza u Srbiji je bila gotovo 7 milijardi evra, a u Hrvatskoj gotovo 10 milijardi evra. Slovenci su najviše izvozili 19,3 milijarde evra, ali su bili i najveći uvoznici 21,4 milijarde evra. Međutim, ovu razliku oni ipak podnose i od statističkih Srba i Hrvata. Statistički Makedonci i Crnogorci su nakon Slovenaca u najboljem položaju.

Nažalost, kad su ovi negativni trendovi u pitanju oni se u Srbiji nastavljaju i ove godine.

SRPSKI PENZIONERI POVLAŠTENI

U zemljama ex YU najviše prosečne penzije su u Sloveniji i iznose 530 evra, dok je prosečna plata 869 evra, a najniže u Makedoniji gde iznose svega 144,2 evra ili 65% od prosečne plate koja inače iznosi 244 evra.

Prosečna penzija u Republici Srpskoj iznosi 150 evra, što je 38,5% prosečne plate koja iznosi 360 evra. Prosečna penziju u ostatku Bosne i Hercegovine (Federaciji BiH) iznose 165 evra, što je 40% prosečne plate. Za utvrđivanje penzijske osnovice u Federaciji se uzima prosečna plata koju je osiguranik ostvario u punom radnom vremenu, a starosne penzije se usklađuju sa procentom prosečne plate u prethodnoj godini.

Prosečna penzija u Hrvatskoj je početkom godine iznosila 276 evra (38,92% prosečne plate). Prema navajama tokom ove godine hrvatski penzioneri trebali

bi da se zadrže na nivou od oko 40% prosečne plate. U Hrvatskoj se inače penzije usklađuju po modifikovanoj švajcarskoj formuli (uzima se u obzir rast plata i rast cena na malo, a zbir se deli).

U Crnoj Gori prosečna penzija je 198,6 evra (40% od prosečne plate koja je u maju iznosila 412 evra). U Crnoj Gori je 90.000 penzionera koji primaju penziju koja se obračunava po švajcarskoj formuli.

U isto vreme u Srbiji prosečna penzija iznosi 239 evra, što je gotovo 60% prosečne plate koja je u prethodnom mesecu iznosila oko 33.000 dinara. Uz najavljen povećanja od zbimo 17% penzioneri u Srbiji će ostvarivati najpovoljniji odnos između prosečne penzije i prosečne plate ne samo u zemljama bivše SFRJ već i na svetu. Druga je priča koju pričaju svi ozbiljni ekonomisti koji tvrde da je ovo stanje neo-

drživo na dugi period, pošto u Srbiji malo više od 2 miliona zaposlenih izdržava preko milion i po penzionera puneći inače prazan fond PIO pa samim time ugrožavaju i pitanje svojih penzija kada oni budu u tom statusu, pošto je poznato da je sa ceđenjem suve drenovine čak i Marko Kraljević imao problem. Poznato je i da u Srbiji ima svega 17% penzionera koji su penziju ostvarili za pun staž i da se gotovo polovina sredstava za davanje penzionerima obezbeđuje iz budžetskih sredstava koja su svakako limitirana, a naročito iz razloga što je državi ostalo još malo preduzeća koja se mogu unovčiti u privatizaciji pri kraju. Ovakvo nekontrolisano zahvatanje u budžet ne ostavlja prostora da se ostali budžetski korisnici nadaju održavanju realnog nivoa svojih zarada, dok realne povišice ostaju „sanak pusti“.

PENZIJJE ĆE „POJESTI“ EKONOMIJU (Nastavak sa str. 1)

Komentarišući najavu potpredsednika vlade RS J. Krkobabića da će penzije iznositi 70% od prosečne plate, ekonomista Centra za tržišnu privredu Aleksandar Stevanović kaže da će to „imati prilično negativne posledice za stabilnost javnih finansija, kao i na ukupne ekonomske prilike u Srbiji. Time bi se našli na najboljem putu da imamo najveću javnu potrošnju ili najveći deficit budžeta u Evropi“.

Govoreći o povećanju prosečne penzije u odnosu na prosečne zarade zaposlenih u zemlji, vicepremijer je naveo da će biti izmenjena formula usklađivanja penzija. Krkobabić je još rekao da za sve to nisu potrebne „velike pare“ i da je do kraja godine potrebno 12 milijardi dinara, koje je moguće obezbediti iz budžeta i kroz preraspodelu sredstava unutar postojećih projekata Vlade.

„Povećanje visine prosečne penzije u odnosu na plate će, usled povećanja javne potrošnje i zahvatanja u privredu, dovesti do značajnog usporavanja rasta zarada zaposlenih. To znači da će penzija od 70 odsto prosečne plate biti manja nego što bi bila penzija u visini od 50 odsto prosečne zarade u uslovima dinamičnog razvoja privrede i rasta prosečnih zarada“ objašnjava Stevanović. „Sve to bi“ dodaje „moglo da dovede do situacije u kojoj će, kada se bude formirala neka buduća Vlada, glavni uslov za stvaranja parlamentarne većine biti zamrzavanje penzija“.

Stevanović napominje da se u celoj priči o povećanju penzija zaboravlja činjenica da je prosek penzija stečenih nakon punog radnog staža odavno mnogo veći od 70 odsto prosečne plate, ali je takvih penzija u Srbiji zanemarljivo malo; „Ogromna većina današnjih penzionera u Srbiji nema pun radni staž, već je otišla u prevremenu ili invalidsku penziju i sve te penzije se sada računaju u prosek. Pa, kako neko ko je radio 20 godina može da očekuje da ima pristojnu penziju“ pita se Stevanović. On dodaje da bi se povećanje takvih penzija na nivo 70 odsto plate moglo protumačiti kao nagrada države za nerad.

SVAKA ŠKOLSKA GODINA MUKA ZA PODSTANARE

Pretpostavlja se da broj beskućnika u Srbiji nije manji od pola miliona. Tako se ciklički dešava da se tržište nekretnina ponovo „budi“ već od polovine avgusta, kada se potražnji za stanovima pridružuju i budući školare i studenti. U zavisnosti od dubine džepa, jedni žele da kupe stambeni prostor, a drugi da ga iznajme za korišćenje, pa agencije koje se bave prodajom i iznajmljivanjem imaju ovih dana pune ruke posla.

Oni koji traže stan tvrde da su cene u avgustu skočile baš zbog veće potražnje studenata i da su nerealno visoke, kao i da je to već poznata praksa i da stanodavci „koriste priliku“. Stanarine na periferiji gotovo su izjednačene s onima u centru, pa studenti koji okasne više i ne mogu da biraju, a plaćaju isto, bez obzira na to gde se stan nalazi. Stari jednosoban stan u centru Beograda izdaje se za 200 evra mesečno, nov za 300, a jednoisoban na Vidikovcu čak za 350 evra. (Za kuće na Senjaku i Dedinju, u zavisnosti od toga kako su opremljene, vlasnici mogu da dobiju i do 5.000 evra mesečno!)

Za nameštenu garsonjeru u Novom Sadu u Železničkoj ulici traži se 160 evra, na Grbavici 180 evra, u centru 200 evra. Za tu sumu može da se nađe i dvosoban stan, a za ekskluzivniji dvoisoban traži se 300 evra mesečno, plus depozit. Za nameštene trosobne stanove u centru i na Limanu jedan oglašivač traži od 300 do 800 evra mesečno! Oni promućurni koji su dobili veći sumu novca prilikom privatizacije njihovih kompanija, kupili su ne jedan veliki stan, nego više garsonjera. To se može videti iz novinskih oglasa, gde pojedinac oglašava iznajmljivanje šest nameštenih garsonjera na na Bulevaru oslobođenja i u centru grada.

Zbog visokih najamnina imućniji, deci koja se školuju van mesta boravka, radije kupe stan, računajući da će tako sačuvati kapital koji bi za pet-šest godina školovanja morali dati gazdarcima.

ВИСОК НИВО ЛЉУДСКОГ РАЗВОЈА

Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Хрватска, Кипар, Грчка, Македонија и Румунија налазе се међу 70 земаља света са високим нивоом људског развоја

Human Development
Report 2007/2008

Fighting climate change:
Human solidarity in a divided world

Албанија и Македонија постигле су напредак који им је омогућио да се први пут придруже групи земаља са високим нивоом људског развоја, судећи по годишњем Извештају UNDP-а о људском развоју. Као и претходних година, у извештају је рангирано 175 земаља чланица, заједно са Хонг Конгом и палестинским територијама, у складу са њиховим нивоом људског развоја, а сврстане су у три групе: високу, средњу и ниску. Србија и Црна Гора налазе се међу 17 земаља које нису укључене у овогодишњи Индекс људског развоја (HDI) због недовољних података.

Индексом се процењују просечни успеси земаља у три основне димензије људског развоја: животном веку, писмености одраслих и приходима, израчунатим по БДП-у по глави становника у складу са куповном моћи у америчким доларима. Већина података коришћених у процени је из 2005. године.

Исланд је први ове године са оценом 0,968, испред Норвешке која је била на првом месту претходних шест година. Следе их Аустралија, Канада и Ирска, заокружујући првих пет места.

Албанија и Македонија уврштене су са укупном појединачном оценом 0,801, само 0,001 изнад границе која дели ту групу од групе земаља са средњим нивоом људског развоја. Албанија се померила напред пет места, на 68. место, након што је унапредила своју укупну оценом за 0,017, захваљујући индексу дужег животног века и повећању свог БДП-а по глави становника за више од 300 долара.

Мада је Македонија поправила своју укупну оценом за 0,005, земља је сада 69, у односу на 66 место које је заузимала прошле године када је група високог људског развоја укључивала 63 земље. Већа оцена одраз је повећања БДП-а земље по глави становника за отприлике 600 долара и побољшања од 0,1 одсто у њеном стопанском коефицијенту целокупног

уписа у основне и средње школе и на факултете, који је ове године износио 70,1 одсто.

Све друге земље југоисточне Европе, осим Турске, налазе се међу 70 земаља групе високог људског развоја. Од земаља југоисточне Европе, Грчка је поново на највишем месту са оценом 0,926 и задржала је 24. место. Она има највећи комбиновани коефицијент целокупног уписа у основне и средње школе и на факултете (99 одсто), а са БДП-ом по глави становника у износу 23.381 долара, Грчка има највећи БДП од свих земаља у региону.

Са оценом 0,903, истом као прошле године, Кипар се померио једно место и сада је 28. Животни век од 79 година чини га регионалним лидером по том индикатору.

Упркос већој свеукупној оцени у овој години - 0,850, у односу на 0,841 у HDI за 2006 - Хрватска је пала три места и сада је 47-ма. У погледу писмености одраслих, која износи 98,1 одсто, земља је трећа у региону, иза Албаније и Бугарске, у којима је 98,7 одсто односно 98,2 одсто људи 15 година старости и више писмено.

Хрватска је испред две чланице ЕУ, Бугарске и Румуније. Међутим, побољшање од 0,008 у укупној оцени Бугарске, што јој је донело оценом 0,824, омогућило је земљи да се помери за једно место и сада је 53-ћа. У поређењу са HDI за 2006, БДП земље по глави становника повећао се за скоро 1.000 долара и износи 9.032 долара.

Румунија, која се придружила ЕУ 1. јануара 2007. године, заједно са Бугарском, поново је 60, са укупном оценом 0,813, што је одраз ниже оценом за животни век, писмености одраслих и комбинованог коефицијента целокупног уписа у основне и средње школе и на факултете.

Босна и Херцеговина је пала четири места и сада је 66, али је мало поправила своју укупну оценом која износи 0,803, у поређењу са 0,800 прошле године. Повећање од 0,018 у свеукупној оцени, која сада износи 0,755, омогућило је Турској да се помери напред осам места од прошле године и тренутно заузима 84. место. Међутим, земља се и даље налази међу 85 нација у групи средњег људског развоја.

Двадесет две земље, све из подсахарске Африке, спадају у категорију ниског људског развоја. Мали, Нигерија, Гвинеја Бисао, Буркина Фасо и Сијера Леоне су на последњих пет места HDI, са оценама које се крећу од 0,380 до 0,336.

ЕК ОШТРО КРИТИКУЈЕ РУМУНИЈУ И БУГАРСКУ ЗБОГ КОРУПЦИЈЕ

Бугарска и Румунија треба да појачају напоре у борби против корупције на виском нивоу

ЕУ је јачање правосудног система Румуније и Бугарске оценила као питање очувања кредибилитета за даље проширење. Европска комисија (ЕК) објавила је прелазне извештаје о напретку у Бугарској и Румунији, закључујући да ниједна од земаља није показала довољан напредак у обрачуна са корупцијом.

У извештају се наводи да је Бугарска постигла одређени напредак на пољу правосудних реформи. Међутим, према речима портпарола ЕК Марка Греја, постоји забринутост око "недостатка напретка у борби са корупцијом на високом нивоу и са организованим криминалом". Он је додао да "Бугарска треба да направи бољи учинак у истрагама, кривичном гоњењу и судским пресудама у таквим случајевима".

Иако је и Румунија критикована због неуспеха да предузме довољно јаке мере за борбу против корупције, ситуација је нијансирана. Са једне стране постоји специјално истражно тело унутар тужилаштва које, према извештају ЕК, "наставља да показује добар учинак у истрази и кривичном гоњењу случајева корупције на високом нивоу". Са друге стране, наводи се у извештају, судови још увек нису показали исти степен професионализма и посвећености борби против корупције.

"Закључци Европске комисије нису изненађујући за нас", изјавила

је портпаролка бугарске мисије у ЕУ Бетина Јотева. "Нисмо очекивали да ће прелазни извештај у овој фази бити 100 процената позитиван. Бугарска је на највишем политичком нивоу посвећена стриктном спровођењу свих постављених услова", додала је она, изражавајући наду да ће коначни годишњи извештај бити позитивнији.

Румунска државна тужитељка Кодрута Ковес изјавила је да је ЕК нагласила иста питања којима се бави министарство за јавну администрацију. Говорећи о 570 упражњених тужилачких функција у земљи, она је, како преноси Медијафакс, изјавила: "Када сам преузела дужност рекла сам да је то главни проблем министарства јавне администрације."

"Извештај тачно показује у којој се фази институција [АНИ] налази, односно да не функционише", указао је у свом саопштењу потпредседник Националне агенције за интегритет (АНИ) Каталин Маковеј. Он је такође изразио наду да ће АНИ добити своје прве службенике у марту.

Због забринутости да Бугарска и Румунија нису биле потпуно спремне када су се придружиле ЕУ 1. јануара 2007. године, посебно када је реч о корупцији и организованом криминалу, имплементиран је пост-пријемни "механизам сарадње и верификације" да би се те две земље пажљиво надгледале.

Неиспуњавање одредница тог механизма везаних за економију, унутрашње тржиште и правосудне реформе могло би да доведе до активирања такозване "заштитне клаузуле", према којој се и кривичне и грађанске судске пресуде изречене у Румунији и Бугарској више не би признавале у ЕУ.

Ако се не постигне додатни напредак до следећих извештаја, ЕК би могла да предложи примену те клаузуле за једну или за обе земље.

O PRAVNOM SISTEMU

O celokupnom pravnom sistemu u Srbiji do sada nije bilo razgovora, mada to sve više nalažu ozbiljni razlozi. Raspravlja se povremeno o pojedinim pitanjima koja se tiču tog sistema, ali često na brzinu, zbog nekih rokova ili drugih neuobičajenih okolnosti.

Činjenica je da je u Srbiji poslednjih godina doneto puno zakona koji imaju brojne nedostatke. Pored toga, ne možemo negirati da su zbog tih nedostataka data veća diskreciona prava sudskim i upravnim organima i da je broj primedbi stranaka na nestručnost ili pristrasnost organa u porastu.

Usvajanje opštih akata Saveta Evrope i odluka suda u Strazburu koji obavezuju Srbiju razlog su za još veću zabrinutost, jer, sa jedne strane, brojni naši zakoni ne sadrže rešenja koja obezbeđuju zakonitu i brzu pravnu zaštitu a, sa druge strane, materijalno obavezuju državu Srbiju da snosi sve veće visoke troškove nadnacionalne zaštite.

Neka od rešenja nastale situacije su stručan, nadpartijski pristup materiji, uključujući način donošenja propisa i nadzor nad radom organa i praćenje (uz prevođenje) propisa EU (ovde se ne radi o političkim pitanjima nego o stručnosti) i određenih država, koji sadrže ugledne pravne i tehničke standarde, što je svako ministarstvo bilo oduvek dužno da radi, i materijalna i druga odgovornost pojedinca u državnim organima koji su nestručno ili nesavesno postupili prilikom donošenja odluke. Srbija je ponižena jednim brojem propisa donetih poslednjih godina, kao što su pojedini propisi iz oblasti prava intelektualne svojine, pa se prvenstveno postavlja pitanje odgovornosti institucija i pojedinaca za tu štetu.

Dr Milenko Manigodić, advokat

ZA NEVERICU

Bio sam veoma neprijatno iznenađen kada sam nedavno pročitao dopis čitaoca iz Vranja o nepotrebnosti nastave latinskog jezika u gimnazijama i potrebi da se smanji postojeći (ionako smanjeni) fond časova latinskog jezika u korist povećanja broja časova francuskog jezika.

Nemam ništa protiv francuskog jezika, ali treba istaći da je izučavanje latinskog mnogo više od učenja jezika. Latinski je u prvom redu jezik koji je u korenu skoro svih indoevropskih jezika (među njima i svih slovenskih, te i našeg srpskog jezika, kao i svih romanskih jezika u koje spada i francuski za koji se čitalac iz Vranja zdušno zalaže). Ovaj jezik je nepunih dve stotine godina bio službeni jezik evropskih dvorova, institucija, vlada, Katoličke crkve, a danas je službeni jezik u oblasti velikog broja humanih i društvenih nauka: medicine, stomatologije, veterine, farmacije, biologije, prava, ekonomije. Mnoge pojave u prirodi, fizici, hemiji, tehnicima su pojašnjene upravo korišćenjem termina iz latinskog jezika. Veliki polet nauke i tehnike i doprinos za njihov razvoj koji su skoro sve države sveta dala, imao je za posledicu pojavu obilja naučnog materijala koji je trebalo usaglasiti na jedinstvenom i razumljivom jeziku. Naučnici su pisali na svojim maternjim jezicima, te je stoga ogroman, novonastali materijal u jezičkom smislu bio razumljiv samo onima koji taj jezik razumeju. Zbog toga se pojavio zahtev za uvođenje latinskog jezika na kojem bi svi naučnici izlagali i objavljivali svoja dela, teorije i dostignuća. Zato, ne treba ukidati latinski jezik, već naprotiv treba očuvati i povećati broj njegovih časova!

Časlav T. Gaković

ŠKOLE UNAKAŽENE GRAFITIMA

Godinama sam radila kao prosvetni radnik u jednoj od beogradskih osmogodišnjih škola. Danas, kao penzioner, prolazim svakodnevno pored sličnih ustanova. Sada su, međutim škole u novom ruhu: iškrabane višeslojnim grafitima. Pitam se – da li su to još uvek hramovi znanja, vaspitno-obrazovne institucije? Deluju neuredno, zapušteno, duhovno oskrnavljene.

Kako nastavnici u tom neprimernom ambijentu mogu da predaju o lepoti, dobroti, uljudnom ponašanju, o vrednosti nauke o prirodi ili društvu. Kako da ubede decu, ili da ih navedu na razmišljanje o potrebi očuvanja okoline. Kako da ih motivišu da se bore da sačuvaju sebe i sledeće generacije, svaku kap vode, svako drvo, čist vazduh toliko važne sitnice za budućnost planete Zemlje.

Kad gledam strane filmove ili serije čija se radnja odvija u školama ne sećam se da sam ikad videla školske zgrade tako unakažene grafitima. Kakvu mi time poruku šaljemo svetu ili stranim gostima koji prođu kroz naš grad? Žalosnu i nedopustivu. Zašto se uopšte čudimo što su naši učenici agresivni, često nevaspitani – zašto se tuku, drogiraju...

Ili je to možda neki novi pristup obrazovanju i vaspitanju, u stilu modernog „rijaliti šoua“, novog pozicioniranja škole i dece, đaka u društvu: da ih od prvog školskog dana sustigne „šok terapija“ pri susretu sa organizovanim životom, da odmah izgube iluziju o idealnom poimanju sveta; da znaju na prvom koraku da su okruženi – divljim, katastrofičnim, samouništavajućim slikama i prilikama.

Verujem da kad se na jesen održava manifestacija „Deca Evrope“, za koju Beograd izdvaja velika sredstva, domaćini od bruke tu decu i ostale strane goste ne vode u škole, već pravo u Arenu ili Sava centar. Zato predlažem da ukoliko na republičkom novom ministar ne može da organizuje krečenje škola pre dodele svedočanstava, to mogu još uvek da učine školski saveti.

Iako znam za argument „džaba ste krečili“ – da će već sutradan, posle higijenskog krečenja, da se pojave novi grafiti, uverena sam da vredi uvek iznova – pričati, krečiti, ponavljati.

Milica Šimiković

O DOMANOVIĆU I JOŠ PONEČEM

Jubileji koji ostaju neobeleženi

3. maja ove godine u kući Đure Jakšića, Milovan Vitezović i grupa poštovalaca Radoja Domanovića (1873-1908) obeležili su stogodišnjicu piščeve smrti. Ove 2008. godine stogodišnjica je smrti još nekoliko znamenitih srpskih književnika i kulturnih poslanika: Milana Đ. Miličevića (1831-1908), Milovana Glišića (1847-1908) i Sime Matavulja (1852-1908). Kod nas, nažalost neke ustanove koje bi po prirodi svog posla trebalo da obeležavaju ove godišnjice to ne čine redovno.

Pa ipak, uz naveden lep primer postoje i još neki časnici izuzeci. Tako je npr. Društvo Sveti Sava, jedno od najstarijih humanitarno-prosvetnih društava kod nas, osnovano 1886. godine sa prekidom u radu od 1944 do 1994. godine, kada je zahvaljujući grupi entuzijasta iz redova kulturnih poslanika i profesora BU obnovljeno.

U svojoj savremenoj programskoj aktivnosti Društvo neguje i tribinu posvećenu ličnostima i događajima iz kulturne istorije Srba. Tako je i proletoš tribina Društva bila posvećena velikim godišnjicama u Srbiji 2008. godine. U Zavodu za proučavanje kulturnog razvitka (naučnoistraživačkoj ustanovi koja neguje i ovaj vid kulturne komunikacije) održane su 10 književne večeri: veče posvećeno Milovanu Glišiću kao pripovedaču 2. aprila održala je doktor Zona Mrkalj docent na filološkom fakultetu u Beogradu, a 17. aprila doktor Bojan Đorđević docent na filozofskom fakultetu u Nišu je govorio o Radoju Domanoviću. Doktor Z. Mrkalj je na popularan, ali istovremeno i originalan način osvetlila književno stvaralaštvo pripovedača M. Glišića. Doktor Đorđević govoreći o Domanoviću istakao je onu liniju u književnom stvaralaštvu, ovog rano preminulog književnika, koja pokazuje njegovo sazrevanje u jednog od najznačajnijih satiričara srpske književnosti.

Ovaj mali prolećni ciklus obeležavanja godišnjica krunisan je predavanjem doktor Zlate Bojović redovnog profesora filološkog fakulteta u Beogradu, 5. maja 2008. god. na Kolarčevom narodnom univerzitetu u povodu petstote godišnjice rođenja Marina Držića. Bila je to sjajna demonstracija velikog znalca dubrovačke književnosti i jednog od njenih najznačajnijih istraživača do danas.

*Prof. dr Jasna Janićijević
gen. sekr. Društva „Sveti Sava“*

PLAN ZA VIŠKOVE

(Nastavak sa str. 1)

Prosvetna inspekcija otkrila je u novosadskim osnovnim školama čak 70 nepotrebno osnovanih odeljenja sa brojem đaka manjim od propisanog minimuma, formiranih da bi se "pokrio" višak zaposlenih nastavnika. Razredi sa petnaestak i manje učenika učenika konstatovani u čak 22 od 30 osnovnih škola u Novom Sadu. Iz Školske uprave novosadske (za Južnobački i Sremski okrug) tvrde da je napravljen plan, za naredne četiri godine, kako bi se postepeno normalizovao broj odeljenja. Ove godine kreće se sa kontrolom broja učenika u prvom i petom razredu osnovne i prvom razredu srednje škole. Načelnik ŠU Jovan Vukčević kaže da će se krajem prve nedelje u septembru znati koliko je tačno prosvetnih radnika viška i naglašava da se još ne radi o racionalizaciji zaposlenih u prosveti, već da je reč o poštovanju zakona i pravilnika o finansiranju zaposlenih. Vukčević tvrdi da "će biti ljudi koji će zbog manjka dece ostati bez posla". Predviđeno je da se svi oni koji eventualno ostanu bez časova ili dela časova preraspodele u neku drugu školu. Školama je zabranjeno raspisivanje konkursa da bi se kadar koji se pojavio kao višak "prebacio" u neku drugu školu.

Inače, prema nalazima inspekcije, Školska uprava u Novom Sadu, koja je kao i prethodna tri saziva ministarstva prosvete pripadala DSS, bila je jedna od najgorih u Srbiji kada je reč o prekomerno zaposlenim nastavnicima.

SPOMENIK BOBU MARLIJU

U takmice vojvodanskih (i drugih) mesta da znamenitim javnim ličnostima iz sveta podižu oboležja nastavlja se. Nakon Rokija, Tarzana, Brus Lija, ... nedavno je u dvorištu osnovne škole u Banatskom Sokolcu, opština Plandište, u sklopu festivala "Rokvilidž", otkriven je spomenik legendi rege-muzike, Bobu Marliju.

Čast da nastupe na prigodnom koncertu, upriličenom prilikom otkrivanja spomenika Marliju, pripala je muzičarima Dadu Topiću, Neši Galiji, Zoranu Kostiću - Canetu i Jovanu Matiću. Spomenik je izradio akademski vajar Davor Dukić od posebnog materijala i obložen je poliesterom, a visok je 190 cm. To je prvi spomenik Bob Marliju u Evropi. Tako su i Sokolčani bar po nečemu postali prvi, a Međani više nisu usamljeni. Očekuje se nastavak apsurdne utrke u želji da se i po cenu sopstvene gluposti u nečemu bude prvi i/ili poseban.

GOJAZNOST SVE VEĆI PROBLEM

Gojaznost se kod dece javlja već od druge godine života, a maksimum dostiže u srednjoškolskom uzrastu i iznosi 22 odsto, pokazuju rezultati sistematskih pregleda u novosadskom Domu zdravlja. U poslednjih 25 godina broj gojazne dece u osnovnim i srednjim školama se utrostručio, a osnovni razlozi su nepravilna ishrana i nedostatak fizičke aktivnosti.

Ranije su se deca mnogo pravilnije hranila, a osim toga, danas blizu škola postoje kiosci sa brzom hranom koja je bogata zasićenim masnim kiselinama i koncentrovanim ugljenim hidratima, što najčešće utiče na gojaznost. Ranije su časovi fizikulture bili 3 puta nedeljno, a počinjali su vežbama oblikovanja i istezanja koje su dobre za muskulaturu i zglobne sisteme i u prevenciji deformiteta.

Rešenje ovog problema moglo bi biti izmeštanje kioska sa brzom hranom iz okoline školskih objekata i uvođenje mlečnih kuhinja u škole u kojima bi deca mogla dobiti zdrav obrok. Učeniци nižih razreda osnovne škole često ni ne koriste fizikturnu salu, dok stariji učenici dobijaju opravdanje od lekara koje ih oslobađa nastave fizikulture.

DODATNI ROK

Drugi krug za dobijanje akreditacije fakulteta zvanično je završen, a konkurisala su tri fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Akreditaciju su dobili Poljoprivredni i Ekonomski fakultet, dok je Filozofski fakultet dobio akt upozorenja za neke od studijskih programa.

Fakulteti koji ne budu imali akreditacije do juna 2009, neće moći da nastave s radom u školskoj 2009/2010. godini.

40% UČENIKA IZBEGAVA FIZIČKO!

Nedavno obavljeno istraživanje pokazalo je da čak 40% učenika izbegava nastavu fizičkog vaspitanja; 33,2% ponekad, a 6,8 procenata učenika na ove časove ne ide nikad. Kao razloge zbog kojih ne idu na časove fizičkog većina učenika navodi nošenje sportske opreme, korišćenje ovih časova za pripremu drugih predmeta, neki se žale na monotonost i dosadu na tim časovima, nezainteresovanost nastavnika..., a bogami i time, što pojedine devojčice u višim razredima koje na časove dolaze sa full šminikom "neće znojenjem na fizičkom da je kvare". Opravdanje onima koji "zaobilaze" ove časove često je i činjenica da mnogi nastavnici fizičkog ne vode evidenciju o prisutnosti učenika.

Ovo je svakako poražavajuće, ako se zna da je, bar u reformisanom planu za osnovnu školu fizičko predmet koji je treći po važnosti. Naime, uvođenjem izabranog sporta kao obaveznog izbornog predmeta, s jednim časom nedeljno i uz dva redovna časa, fizičko je u nedeljnom fondu časova zastupljeno s tri časa, a više od toga zastupljen je maternji jezik i matematika - po četiri časa.

Sa nastave fizičkog izostaju podjednako i loši i dobri đaci, a ovi drugi često s obrazloženjem da od učenja drugih predmeta za fizičko "nemaju vremena".

Obzirom da je u velikoj većini slučajeva nepohadanje nastave fizičkog trajno opredeljenje, većina učenika ovo nepohadanje trajno i reši, bilo lekarskim opravdanjima za pojedinačne časove ili polugodišnjim ili čak godišnjim oslobođenjem od ove nastave. Međutim, od jeseni, kada počne da se primenjuje reformisan program u šestom razredu osnovne škole, ovog više neće biti. Jer, ovaj program za nastavu fizičkog predviđa, pored redovnog, i korektivno-pedagoški rad, koji će se prilagoditi potrebama i mogućnostima svakog učenika, tako da praktično neće biti moguće osloboditi se časova fizičkog.

Program korektivnog pedagoškog rada organizovaće se za učenike sa smanjenim fizičkim sposobnostima, oslabljenim zdravljem, telesnim deformitetima, lošim držanjem... i to za svakog pojedinačno, a praviće ga zajedno nastavnik fizičkog i lekar specijalista. Kada ovo zaživi više neće biti argumenata za traženje lekarskog opravdanja, jer će se za svakog dijagnozu koja ga prati naći odgovarajući program po kojem će učenik ipak moći da radi fizičko.

ŠLJOKAJU JOŠ U OSNOVNOJ ŠKOLI

Podaci Svetske zdravstvene organizacije govore da u Srbiji deca od 11 do 13 godina piju dvostruko više alkoholnih pića od svojih vršnjaka u Evropi. Da se pije već u osnovnoškolskoj klupi javna je tajna, a granica kada se počinje s pijenjem sve više se pomera ka mlađem životnom dobu. U Srbiji je alkohol dostupan svima, uključujući i decu. Tolerantan stav okruženja, reklame, niske cene i običaji koji su često vezani za upotrebu alkohola samo su neki od uzroka velikog broja mladih koji piju. Presudni uticaj imaju porodica i vršnjaci. Već u najranijem uzrastu deca oponašaju odrasle, pa u igri koriste flašice s vodom kako bi dočarali pijenje alkohola. Već u tom uzrastu deca uče da je alkohol nezamenljiv u životu odraslih. U doba puberteta u ovo "učenje" uključuju se i vršnjaci, pa je "kul" popiti, biti ošamućen ili pijan.

Alkohol je veliki zdravstveni problem i u svetu. Njegova zloupotreba jednako je opasna kao i cigarete i visok krvni pritisak. U svetu od zloupotrebe alkohola godišnje umre 4% ljudi, gotovo isto kao i od cigareta, 4,5%, ili od visokog krvnog pritiska, 4,8%. U Evropi godišnje od alkohola, ili nesreća prouzrokovanih alkoholizmom, strada 55.000 ljudi.

Ministarstvo zdravlja najavljuje ozbiljnu borbu protiv alkoholizma i narkomanije, a predstoji i usvajanje strategije borbe protiv alkoholizma i narkomanije, koja će akcenat staviti na prevenciju i programsku zdravstvenu zaštitu. Strategija borbe sa alkoholizmom i drugim oblicima psihoaktivne zavisnosti biće sveobuhvatna, na svim frontovima i samo tako se može postići neki rezultat. Važno je u društvu stvoriti povoljnu klimu za nastojanja da se alkohol i droga izbace iz svakodnevnog života.

ЗАРАДЕ „УКОЧЕНЕ“

Номинално расту,
реално падају
(Наставак са стр. 1)

Просечна зарада у Републици Србији, исплаћена у јулу 2008. године, износила је 46115 динара. У односу на просечну зараду исплаћену у јуну 2008. године, номинално је већа за 1,11%, а реално је

већа за 2,23%. У истом месецу просечна зарада у Покрајини Војводини износила је 45.794 динара и била је номинално већа за 0,06 % него у јуну, реално за 0,23%. Знатно изнад просека биле су зараде у Новом Саду (52.935 динара), а нарочито у Београду где су износиле 56.800 динара. Пратећи индексе номиналних зарада види се да су зараде у Београду расле највише и то за 2,2%, а у Новом Саду за 1,31%.

Просечна зарада без пореза и доприноса у Републици Србији, исплаћена у јулу 2008. године, износи 33058 динара. У односу на

просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у јуну 2008. године, номинално је већа за 1,26%, а реално је већа за 2,39%. У истом месецу просечна зарада без пореза и доприноса у Покрајини Војводини износила је 32.820 динара и била је номинално већа за 0,23 % него у јуну, реално за 1,45%. Изнад просека биле су зараде у Новом Саду (37.902 динара) и у Граду Београду где су износиле 40.694 динара. Просечне зараде без пореза и доприноса су највише расле у Београду и то за 2,53%, а у Новом Саду за 2,08%.

	Просечна зарада		Индекси номиналних зарада		Просеч. зарада без пореза и доприноса		Индекси номиналних зарада без пореза и доприноса	
	VII 2008	I - VII 2008	VII 2008 VI 2008	I-VII 2008 I-VII 2007	VII 2008	I - VII 2008	VII 2008 VI 2008	I-VII 2008 I-VII 2007
Република Србија	46115	43899	101,11	119,35	33058	31487	101,26	119,46
Централна Србија	46233	43781	101,50	119,17	33146	31408	101,64	119,28
Војводина	45794	44220	100,06	119,84	32820	31701	100,23	119,97
Град Београд	56800	53919	102,20	116,91	40694	38613	102,53	117,00
Град Нови Сад	52935	51221	101,31	117,03	37902	36615	102,08	117,10
Севернобачки округ	40729	40249	97,44	117,63	29377	28991	97,37	117,68
Средњобанатски округ	43938	41555	104,74	122,79	31477	29762	104,77	122,75
Севернобанатски округ	41594	40421	100,31	119,07	29800	28997	99,82	119,05
Јужнобанатски округ	48041	46521	95,99	123,06	34359	33321	96,11	123,28
Западнобачки округ	45595	42235	106,12	123,51	32713	30435	106,10	124,23
Јужнобачки округ	48486	47201	99,93	117,45	34722	33776	100,44	117,51
Сремски округ	43801	42030	99,81	120,63	31388	30121	99,76	120,72

Индекси реалних зарада без пореза и доприноса	VII 2008 VI 2008	VII 2008 XII 2007	VII 2008 VII 2007	VII 2008 Ø 2007	I-VII 2008 I-VII 2007	I-VII 2008 Ø 2007
Република Србија укупно	102,39	90,64	103,67	104,74	104,15	101,37
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	98,80	99,36	105,41	111,84	112,14	107,93
Рибарство	92,97	75,64	113,25	104,94	137,46	111,22
Вађење руда и камена	107,84	100,17	103,77	101,98	96,67	98,93
Прерађивачка индустрија	99,87	95,66	104,01	107,36	105,61	103,16
Производња ел. енергије, гаса и воде	101,65	94,28	102,97	95,22	91,41	94,08
Грађевинарство	104,40	101,69	107,31	110,36	107,16	103,53
Трговина на велико и мало, оправка	103,93	99,36	105,07	109,87	108,22	106,40
Хотели и ресторани	98,16	93,18	100,68	105,36	105,84	103,40
Саобраћај, складиштење и везе	102,66	100,61	102,75	104,21	104,25	102,64
Финансијско посредовање	111,97	82,70	106,31	100,41	96,36	95,16
Послови са некретностима и изнајмљивање	101,74	73,79	95,77	94,05	99,69	94,83
Државна управа и соц. осигурање	107,55	94,82	100,56	102,20	99,69	98,44
Образовање	102,67	97,64	103,62	106,26	107,12	104,82
Здравствени и социјални рад	100,86	69,72	99,39	98,87	101,60	94,90
Комуналне, друштвене и личне услуге	98,71	95,12	102,72	101,58	101,46	99,32

Јул 2008. год.	Зарада			Зарада без пореза и доприноса		
	Укупно	Ц Србија	Војводина	Укупно	Ц Србија	Војводина
Укупно	46115	46233	45794	33058	33146	32820
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	37679	36584	38361	27013	26195	27522
Рибарство	25841	14230	30825	18605	10298	22171
Вађење руда и камена	56620	55675	65977	40370	39697	47027
Прерађивачка индустрија	37377	35501	41899	26937	25618	30119
Производња ел. енергије, гаса и воде	57397	57471	57070	40993	41061	40694
Грађевинарство	43659	42634	46889	31206	30461	33553
Трговина на велико и мало, оправка	43122	45522	33877	31147	32892	24424
Хотели и ресторани	30906	31443	27397	22299	22684	19786
Саобраћај, складиштење и везе	49101	50959	42657	35336	36739	30471
Финансијско посредовање	93449	92921	94718	67302	66835	68425
Послови са некретностима и изнајмљивање	50320	50038	51605	36235	36044	37103
Државна управа и соц. осигурање	55492	56672	51729	39571	40407	36905
Образовање	48698	49171	47555	34774	35096	33997
Здравствени и социјални рад	48358	48536	47875	34457	34540	34235
Комуналне, друштвене и личне услуге	44642	43413	48079	31933	31069	34350

Пратећи индексе реалних зарада без пореза и доприноса, дакле управо ону количину новца коју запослени „носе кући“ по групама делатности уочава се реалан раст на републичком нивоу од 2,39% и раст зарада у делатностима: вађење руда и камена од 7,84%, производњи електричне енергије, гаса и воде од 1,65%, грађевинарству 4,4%, трговини на велико и мало од 3,93%, саобраћају, складиштењу и везама 2,66%, финансијском посредовању 11,97%, пословима са некретностима, изнајмљивању 1,74%, здравственом и социјалном раду 0,86% и државној управи и социјалном осигурању од 7,55%. Реалан пад нето зарада десио у: пољопривреди, шумарству и водопривреди од 1,20%, рибарству 7,03%, прерађивачкој индустрији 0,13%, хотелијерству 1,84% и комуналним, друштвеним и личним услугама од 1,29%.

Образовање је реално расло 2,67% у јулу у односу на јун, али је попут већине делатности у јулу у односу на децембар 2007. године забележило реалан пад зарада од 2,36%. Према оваквом показатељу једино су делатности вађења руда и камена, грађевинарство, саобраћај, складиштење и везе расле и то готово незнатно у односу на децембар 0,17%, 1,69% и 0,61%. Другим речима претходна влада успела да обузда реалан раст реалних зарада без пореза и доприноса, а нова најављује драстичније „кресање“ раста плата, односно, замрзавање на номиналном (затеченом) нивоу.

ЦЕНЕ НА МАЛО

Цене на мало роба и услуга у Републици Србији у августу 2008. године у просеку су више за 0,2% у односу на претходни месец (цене роба су ниже за 0,3% док су цене услуга повећане за 1,5%). У августу 2008. године у односу на децембар 2007. године цене на мало су повећане за 6,5%.

ТРОШКОВИ ЖИВОТА

Трошкови живота у Републици Србији у августу 2008. године у односу на претходни месец у просеку су виши за 0,1%. У августу 2008. године трошкови живота повећани су за 5,9% у односу на децембар 2007. годину. Разлика између индекса цена на мало и индекса трошкова живота је последица различитог утицаја раста цена појединих артикала на формирање ових индекса.

Цене услуга у просеку су повећане за 1,5%. Повећане су цене обавезног осигурања од аутоодговорности, таксе за држање моторних возила, цене међумесног превоза, градског превоза као и претплатне месечне карте за превоз запослених у граду. Цене осталих услуга се нису битније мењале.

ДА ЛИ ЈЕ ДИПЛОМИРАНИ ЕКОНОМИСТА ПОСЛОВНО-ПРАВНОГ СМЕРА СТРУЧАН ЗА НАСТАВУ ЕКОНОМСКЕ ГРУПЕ ПРЕДМЕТА?

ПИТАЊЕ: Да ли ученик има право приговора на изречену васпитно-дисциплинску меру и коме се приговор подноси?

ОДГОВОР: На изречену васпитно-дисциплинску меру ученик или његов родитељ може, у складу са чланом 66. Закона о основној школи, да поднесе приговор директору школе у року од пет дана од дана пријема одлуке о изреченој мери. Приговор се подноси у писаној форми.

Директор школе одлучује о приговору у року од 15 дана од дана подношења приговора.

Одлука о изреченој васпитно-дисциплинској мери, као и одлука донета поводом поднетог приговора доставља се родитељу, односно старатељу ученика у писаној форми.

Ако на одлуку о изреченој васпитно-дисциплинској мери није уложен приговор, одлука о изрицању васпитно-дисциплинске мере постоје коначна.

ПИТАЊЕ: Да ли министарство треба да омогућити приступ информацијама у вези са инспекцијским контролама, односно записницима инспектора, по Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, имајући у виду одредбе чл.32. Закона о државној управи („Сл. гласник РС“ бр. 20/92...49/99) по којима је инспектор дужан да чува као службену тајну податке до којих дође у вршењу надзора?

ОДГОВОР: Министарство је то које, као првостепени орган у овој управној материји о доступности информацијама од јавног значаја, најпре треба да цени основаност поднетог захтева, на основу конкретних чињеница, водећи рачуна о следећем:

Информације садржане у записницима инспектора јесу несумњиво информације од јавног значаја у смислу члана 2. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“ бр. 120/04 и 54/07), јер су настале у вези са радом државног органа и садржане су у одређеном документу, за које јавност има оправдан интерес да зна. Овај закон у чл. 9. 13. и 14. такође прописује и услове и разлоге из којих се одређене информације могу ограничити, у складу са одредбом чл. 8. Закона, а ради заштите неког претежнијег легитимног интереса.

Тако је у чл. 9. тачка 5. предвиђена могућност да се тражиоцу ускрати право на слободан приступ информацијама од јавног значаја, ако би се тиме учинио доступним документ за који је прописима или службеним актима заснованим на закону одређено да се чува као државна, службена, пословна или друга тајна, односно који је доступан само одређеном кругу лица, а због чијег би одавања могле наступити тешке правне или друге последице по интересе заштићене законом који претежу над интересом за приступ информацији. Иста могућност предвиђена је у тачки 2. истог члана, између осталог, за случај када би то угрозило, омело или отежало откривање кривичног дела, вођење судског или другог правно уређеног поступка.

То значи да ознака тајности документа није једини и довољан услов да би орган власти могао ускратити приступ траженој информацији ради заштите претежнијег легитимног интереса (државна безбедност, здравље, приватност, вођење судског или другог поступка), већ је неопходно утврдити и да би тај интерес, приступом информацији, био озбиљно повређен.

Конкретно, треба утврдити да ли би услед одавања информација из записника о инспекцијском надзору, који иначе представља јавну исправу, могле наступити тешке правне или друге последице по интересе заштићене законом, у смислу цитираног чл.9.тач.5. и да ли ти интереси претежу над интересом за приступ информацији, у смислу чл.8. истог закона. Исто се односи и на разлоге из тачке 2. овог члана.

Исте принципе изражава нпр. и Препорука Комитета Министара Савета Европе, Р бр. 2002, која говори да „треба избегавати да тајност документа аутоматски онемогућава увид у тај документ у будућности“, те да се орган власти који поступа по захтеву тражиоца информације, мора уверити да ли су заиста испуњени услови за тајност тог документа, применом теста „одмеравања интереса“.

Очигледно је да не би било дилема у поступању органа да су одредбе Закона о државној управи на које министарство указује у свом писму, усаглашене са Законом о слободном приступу информацијама. Ипак, и при постојећем стању ствари такве дилеме су сувишне, имајући у виду да је Закон о слободном приступу информацијама од

јавног значаја лех специјалист у материји доступности информацијама од јавног значаја, што се темељи и на одговарајућим међународним документима, декларацијама и препорукама.

ПИТАЊЕ: Ко је надлежан за решавање проблема незапослености?

ОДГОВОР: На основу члана 7. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености («Службени гласник РС», бр. 71/03 и 84/04), послове запошљавања обавља Национална служба за запошљавање.

За решавање проблема незапослености потребно је да се ангажује активним тражењем запослења. Активно тражење запослења, сагласно члану 4. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, подразумева јављање Националној служби за запошљавање у роковима прописаним Законом, прихватање одговарајућег запослења и одговарајућег додатног образовања и обуке, јављање на пријављену потребу за слободним послом, тражењем запослења посредством Националне службе, односно агенције за запошљавање, или непосредним обраћањем послодавцу ради запослења. Незапослено лице има обавезу да на захтев Националне службе за запошљавање достави доказ о активном тражењу запослења.

Осим тога, Законом је прописано право послодавца да самостално одлучује о избору лица за заснивање радног односа, па сагласно томе ово министарство нема овлашћења да утиче на поступак заснивања радног односа који се спроводи у складу са законом.

Ради упознавања са могућностима за решавање проблема запошљавања упућујемо Вас и на разговор са саветодавцем у надлежној Филијали Националне службе за запошљавање.

ПИТАЊЕ: Када се студенту одобрава мировања права и обавеза на високошколској установи.

ОДГОВОР: Одредбом члана 92. став 1. Закона о високом образовању (“Службени гласник РС”, број: 21/2005) је утврђено да се студенту, на његов захтев, одобрава мировање права и обавеза у случају теже болести, упућивања на стручну праксу у трајању од најмање шест месеци, одслужења и дослужења војног рока, неге детета до годину дана живота, одржавања труднице и у другим случајевима предвиђеним општим актом високошколске установе.

Одредбом става 2. истог члана Закона је прописано да студент који је био спречен да полаже испит због болести или одсуства због стручног усавршавања у трајању од најмање три месеца, може положити испит у првом наредном року, у складу са општим актом високошколске установе.

Како је за поступање по захтеву за мировање надлежна високошколска установа која институт мировања права и обавеза студента уређује својим општим актом, у складу са наведеним законским одредбама, студенти своје захтеве могу поднети високошколској установи у којој су уписани на студије.

ПИТАЊЕ: Да ли лица која су стекла стручни назив дипломирани економист пословно-правног смера испуњавају услове у погледу врсте образовања за извођење наставе из економске групе предмета у подручју рада Економија, право и администрација.

ОДГОВОР: Одредбама члана 14. поглавље 1. Економија Правилника о врсти стручне спреме наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама („Просветни гласник“, бр. 5/91, 1/92, 21/93, 3/94, 7/96, 7/98, 3/99, 6/01, 3/03, 8/03, 11/04, 5/05 и 6/05) прописано је да наставу и друге облике образовно-васпитног рада из стручних предмета, првенствено, може да изводи дипломирани економист. Није од утицаја да ли је овај стручни назив стечен на високошколској установи чији је оснивач Република или други оснивач.

Лице које је стекло стручни назив дипломирани економиста пословно-правног смера има стечен стручни назив из одређене уже области у оквиру економије, а који није прописан за наставника стручних предмета.

Истичемо да нема правног основа да се са таквим лицем заснује радни однос на неодређено време, него само на одређено време, и то под условом да се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове, а најдуже до краја школске године, сагласно члану 122. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05).

NAJSTARIJI ĐAK NA SVETU NAPUSTIO ŠKOLU

Kenijac Kimani Nganga Maruge ušao je u Ginisovu knjigu rekorda kao najstariji đak prvak na svetu kada je pre četiri godine odlučio da se upiše u školu. To je uradio mesec dana nakon što je proslavio 84. rođendan, a dva meseca nakon što je vlada Kenije odlučila da osnovno školovanje za sve bude besplatno. Kimani je, međutim, pre par dana morao da se ispiše iz škole zbog toga što je prešao da živi u starački dom, a daleko mu je da svakog dana pešači tri kilometra do škole.

Direktorka škole koju je pohađao Kimani kaže da starac za četiri godine nije imao nijedan izostanak i da je prva četiri razreda završio odličnim uspehom. "Na žalost, neću uspeti da završim osnovnu školu, ali sam se bar opismenio. Sada u domu mogu da čitam i da tako skratim vreme", rekao je Kimani.

PREDAVANJE DUGO 251 SAT

Profesor matematike iz Indije, koji je oborio rekord svoje zemlje tako što je 151 sat držao predavanje, pokušao da obori svetski rekord i da uđe u Ginisovu knjigu rekorda.

Jamuna Prasad Verma (44), učitelj iz Pratapara na severu Indije, ušao je u indijsku knjigu rekorda Limka pošto je u oktobru 2000. godine održao predavanje koje je trajalo 151 sat, s pauzama od četiri sata i devet minuta.

Predstavnici Ginisove knjige rekorda pismom su ga obavestili da će morati da obori rekord koji su zajedno postigla dva profesora koja su držala predavanje 250 sati bez prekida.

«Da bih oborio svetski rekord, treba da predajem jedan predmet. Cilj mi je da predajem 251 sat. Odlučio sam da to budu kvadratne jednačine za koje sam pripremio 6.000 zadataka», izjavio je Verma. «Moram to uraditi. To je za mene pitanje života i smrti. Moj rekord može mnogim ljudima poslužiti kao inspiracija za širenje obrazovanja, a samo obrazovanje može premostiti društvene podelu», rekao je on.

ČASOVI LEPOG PONAŠANJA OBAVEZNI

Jedna privatna britanska škola uvela je, kao obavezne, časove lepog ponašanja za 13-godišnjake, na kojima osim pravila pristojnosti mogu da nauče i da skuavaju jaje ili ispeglaju košulju. Nastavni predmet pod nazivom "Kako da..." namenjen je devojkama i dečacima od 13 godina, kojih u Brajton koledžu ima oko 150.

Predavanje o lepom ponašanju održava se jednom nedeljno i traje 45 minuta. Namenjeno je deci kako bi se što bolje pripremila za život u društvu, objasnio je direktor škole.

Studenti će imati priliku da pokažu šta su naučili na privatnoj večeri koju će svake nedelje u svom domu organizovati direktor škole Ričard Kerns.

U toj privatnoj školi na jugu Engleske nastavu pohađa 1.200 đaka, od tri do 18 godina.

NAJEZDA MAJMUNA NA ŠKOLU

Učenici jedne škole u Nju Delhiju žive u strahu od majmuna koji se zabavljaju trčeći kroz učionice. Životinje u poslednjih petnaest dana svakodnevno prekidaju časove. Zabeleženo je da su tokom jednog ispita grabili olovke i žvakali ih skoro sat vremena.

Učenici pričaju da majmuni bez straha ulaze u učionice, pa čak počinju da trebe kosu đaka, a naprosto polude ako neko od njih pobegne. Njima su ove «posete» došle «preko glave» i traže da životinje odmah budu izbačene iz škole.

KAPITALIZAM JE PROPAO

Kontroverzni predsednik Venecuele Ugo Čaves izjavio je nedavno u Karakasu da tekuća svetska prehrambena i energetska kriza dokazuju "propast kapitalističkog sistema". Kao glavni dokaz za takvu tvrdnju Čaves je naveo da su čak i privrede razvijenih zemalja, uključujući SAD, u recesiji, a u porastu je i broj nezaposlenih i siromašnih.

Prilikom otvaranja novih besplatnih medicinskih centara u venecuelanskoj prestonici, Čaves je izjavio da Venecuela poslednjih godina ostvaruje visok privredni rast i smanjuje nezaposlenost jer je počela da gradi "iskonski socijalizam 21. veka".

Predsednik Venecuele objavio je prošle sedmice više ekonomskih mera za razvoj industrije i poljoprivrede, kao i olakšice za uvoz prehrambenih proizvoda.

Venecuela dnevno proizvede 3,2 miliona barela nafte i na petom je mestu u svetu po izvozu najvažnije energetske sirovine. Zahvaljujući naglom rastu cena energenata, ove godine znatno je povećan devizni priliv te latinoameričke zemlje.

LJUDI ROBUJU NAVIKAMA

Rezultati jednog istraživanja, tokom kog su praćeni pozivi i poruke s mobilnih uređaja 100.000 ljudi, pokazali su da su ljudi zaista robovi navika. Većina nas ne udaljava se često više od nekoliko kilometara od kuće u kojoj živi. Idemo na posao ili u školu i vraćamo se kući, a sve to po iznenađujuće predvidljivim uzorcima. Upravo to moglo bi da bude vrlo korisno, kažu stručnjaci koji su u istraživanju učestvovali u stvaranju urbanih planova i priprema puteva za slučaj nužde.

"Uprkos čovekovo prošlosti, tokom koje je uglavnom bio putnik, ljudi se danas kreću prema uzorcima koji se lako i često ponavljaju", piše u izveštaju stručnjaka s Univerziteta u Bostonu.

Ova urođena sličnost u uzorcima kretanja mogla bi da utiče na sve fenomene koje pokreće ljudsko kretanje – od prevencije epidemija do reagovanja u hitnim slučajevima, navedeno je u izveštaju. U istraživanju su korišćeni ispisi poziva jednog evropskog mobilnog operatera koji se inače šalju korisnicima. Ti podaci sadrže datum, vreme i koordinate primljenih i uručenih poziva i poruka svakog od korisnika mreže, njih šest miliona. Iako su korisnici koji su učestvovali u istraživanju ostali anonimni, objavljivanje rezultata podstaklo je raspravu o etičnosti ovakvog praćenja korisnika i korišćenja podataka o njihovim pozivima i porukama.

GRADSKA VLADA PLAĆA PRESTANAK PUŠENJA

U škotskom gradu Dandiju doneta je odluka da svim pušačima bude plaćano 15 evra sedmično u naredna tri meseca ukoliko se odreknu tog poroka. Taj pilot projekat krenuće od jeseni. Onima koji se prijave, biće podeljene elektronske kartice s kojima će u svim prodavnicama moći da kupuju osnovne potrepštine, izuzev alkohola i cigareta.

Da ne bi bilo varanja, jednom sedmično će morati da poseite lekara koji će pomoću posebnog inhalatora proveravati da li puše. Za taj projekat vlasti su izdvojile oko pola miliona evra.